

TH
D
S
V
Mentis est cius est Dominus per alut.
EN

1.333

THOMÆ CAMPEGII

BONONIENSIS EPI-

SCOPI FELTREN.

DE COELIBATV

SACERDOTVM NON

ABROGANDO.

*Lib. Hieronij Domi Gordini Sacerdotis Helicæ
& non respexit*

Beatus vir cuius est Dominus spes eius,

in vanitates & infanias lapsus.

VENETIIS, Ad signum spei. M. D. LIII.

THOMAS CAMPBELL

LONDON

1811

BY G. CAMPBELL

2 VOLUMES

AND

REGINALDO POLO S. R. E.

Cardinali Illustrissimo & Reuerendis-

simo, & Apostolicę Sedis Legato

Thomas Campegius Bo-

nonien. Episcopus

Feltren. S. D.

Libellum de Coelibatu, quem quinto
ab hinc anno Amplitudini tuę le-
gendum prębueram, duabus de cau-
sis apud me retinendum duxeram:
tum ne solus in publicum prodiret,
cum ei comites pararem, ut simul
prodeuntes se uicissim tueri possent: tum uerò, ut inter-
iecto temporis interuallo, si qua commutatione digna
uiderentur, ea agnoscerem, & commutarem. quo quia-
dem tempore nonnulla detraxi: plura (ut mea fert opi-
nio) in melius commutauī: quędam, quę non erant
omittenda, etiam addidi. Hoc uerò tempore incredibili
letitia, quę tota Christiana Respub. exultat ego quoque
sum affectus; posteaquā accepi, Dei Opt. Max. mu-
nere, ac Serenissimę Reginę Marię integritate ac san-
ctitate, (quę à uero Dei cultu uerāq; religione nullius
quidem authoritate quauis maxima, aut impulsu deter-
reri potuit) esse factum; ut Britannię regnum, cuius
cum Regibus intimo affinitatis uinculo es coniunctus,
discussis tenebris hisq; obscurioribus ueram lucem con-
spicere cęperit: ac in omnibus serē rebus ad ueram
Ecclesiā, quę unica est omnium Christi fidelium ma-

ter ac nutrix, se retulerit. Sed cum duo præcipue ei des-
sint, ne ad ueræ & sanctissimæ religionis perfectionem
peruenerint; sacerdotum scilicet Cœlibatus, & Roma-
ni Pont. auctoritas; faciendum esse duxi; ut tuo auspi-
cio fretus, libellum de non abrogando sacerdotum Cœ-
libatu, à te iam antea lectum hac occasione oblata præ-
ter opinionem meam ederem, tibiq; dedicarem: quem
minime uereor, quin pro tua humanitate ac probitate
tuendum suscipias: quippe qui non solum ea dignitate
ac auctoritate, quæ in te permagnæ sunt, sed etiam ea
castitate, sanctimonia ac religione adhuc uixisti, ut sint
innumeri, qui te non solum castum & continentem, sed
etiam uirginitate præditum meritò existiment & pu-
tent. Venit igitur ad te libellus iste, ut tua auctoritate
ac patrocinio eum ita tutum conserues, ut improborum
lingua nullo ueneno eum aspergere possit. Te enim eo
non indigere perspicio; qui maxima prudentia, sapien-
tia, ac rerum omnium scientia & usu præditus facile
tuos Britannos & monere & persuadere poteris, ne
legem Cœlibatus sacerdotum, abrogari uelint aut cu-
piant: sed eam potius studio dignam & sequantur, &
amplectantur. Sed quid dixi tuos Britannos, cum no-
stros dicere potuisssem? Meos enim existimo propterea
quòd eos omnes summo semper amore sum prosecutus.
Postquam xxxiiij. ab hinc anno unà cum Laurentio
Cardinali Campegio germano meo Leonis Pont. &
Apostolicæ Sedis Legato in eam insulam me contuli,
ubi per annum & aliquot menses commoratus beni-
gne humaniter, liberaliterq; à sanctissimis istis Episco-

pijs & illustribus Principibus & Proceribus, & cuna-
Etis nobilibus fui acceptus. & in primis ab ipso etiam
Henrico ylij huius Serenissimæ Regine parente; apud
quem Orationem habui de pace inter Christianos Prin-
cipes concilianda. deq; sanctissima in Christiani nomi-
nis hostes expeditione suscipienda. Horum benignitas
ita me eis deuinxit ut cum eorum memoriam nunquam
deposuerim, meritò meos appellare & possim & ue-
lim. Tu igitur Cardinalis dignissime huius libelli tuen-
di munus suscipe; comites uerò eius interea apud me
erunt: qui cum cognouerint hunc eorum prænuntium
& germanum legentes studio & plausu fuisse com-
plexos, tunc etiam ipsi è carcere & latebris prodibunt
alacres. Sin autem pauentes ac timidi apud parentem
suum latebunt, expectantes tempus, quo pretiosiori
ueste induti se hominum conspectui exhibere possint
& ualeant. Vale Amplissime Pater. Tuumq; Feltrē.
Episcopum ama, & tua authoritate foue atque defende.

INDEX EORVM, QVÆ IN HOC
LIBELLO CONTINENTVR.

- 1 Nil laudabilius, q̃ quod ab omnibus laudatur.
- 2 Virginitatem apud omnes gentes, omni ætate, &
omnibus legibus fuisse cōmendatam.
- 3 Virgines fuisse Helian, Hieremiam, Helizæum
filios prophetarum, & Io. Baptistam.
- 4 Christus Iesus suo exemplo monstrauit quanti fa-
cienda sit Virginitas; qui nedū ipse uirgo fuit,
sed virginem matrem habere uoluit, & ado-
ptiuum patrem.
- 5 Virgines fuisse cōplures apostolos, ut filios Zebe-
dæi, & Paulum; & non approbatur sententia
Clementis Alexandri. & quorūdam aliorum
asserentium Paulum habuisse uxorem.
- 6 Vestales uirgines, & Sybillas uirgines fuisse.
- 7 Testimonium Cypriani, Athanasij, Ambrosij,
Basilij, Hieronymi, & Augustini, quāti facien-
da sit uirginitas.
- 8 Virginitate homines angelis assimilari.
- 9 Interpretatio loci Esaie, Deum pollicitum ihs, qui
se castrauerunt, se daturum in domo sua, & in
muro suo locum nominatum meliorem mul-
to q̃ filiorum & filiarum &c.
- 10 Interpretatio loci Apoca. Hi sunt, qui cum mulie-
ribus non sunt coinquinati &c.
- 11 Telenfis concilij testimonium de Virginitate.
- 12 Quomodo non impar est meritum continentie

I N D E X

- in Ioanne, qui nullas expertus est nuptias; & in Abraham, qui filios generauit.
- 13 Mandatum Dei, Crescite, & multiplicamini, nihil detrahere Virginitati.
 - 14 Quomodo portauimus imaginē hominis qui de limo, portemus & imaginem eius, qui de cēlo.
 - 15 Mandatum uniuersitati, non censerī mandatum singulis de uniuersitate: propterea satis esse mā datum illud, Crescite &c. ab aliquibus impleri.
 - 16 Non propterea Matrimonium dignius Virginitate, quòd unum sit ex sacramentis ecclesiæ.
 - 17 Martyrium dignius Matrimonio, & Virginitate, quod sacramentum non est.
 - 18 Cur Plato dñs sacrificauit, ut perpetuæ continentię crimen aboleretur.
 - 19 Non digniores nuptias, quòd ex his Virgines nascantur.
 - 20 Etsi honorabile sit coniugium, & torus immaculatus, & castitas nuncupari possit cum propria uxore cōcubitus, uirginitati tamē comparatū, immunditiem fore & turpitudinē quandam.
 - 21 Consilium Gregorij, q̄ uir cum uxore dormiens, non nisi lustratus aqua ecclesiam ingrediatur.
 - 22 Non carere uerecundia etiam coniugalem concubitum.
 - 23 Cur homines pudeat etiam cum coniuge cōcumbere, non autem cibum sumere, aut alia naturæ opera.
 - 24 Petrum, & alios Apostolos, qui ante uocationem

INDEX

uxores habebant, post uocationem ab uxori-
bus abstinuisse.

- 25 Tantum præstare Cœlibatum coniugio, quantũ
anima corpori, & uita contemplatiua actiua.
- 26 Non formidandum omnes admissuros Pauli con-
siliũ, optantis homines fore cœlibes, & exinde
perituum hominum genus.
- 27 Testimonia philosophorum, poetarum & aliorũ
æthnicorum, decere qui sacra faciunt, castos &
continentes fore.
- 28 Incommoda coniugij ex Basilio.
- 29 Tempore apostolorum uxorati promouebantur
ad sacerdotium: & ex post per annos cccc. &
causę propter quas id permissum fuerat.
- 30 Siritius Pont. primum statuit sacerdotes cœlibes
esse debere.
- 31 Quomodo Siritius reprehendit & puniendos de-
cernit eos qui ante suam constitutionẽ ex pro-
prijs uxoribus filios susceperant.
- 32 Quomodo noua constitutio quandoque trahatur
ad præterita.
- 33 Confirmatio decreti Siritij p Innocentiũ primũ.
- 34 Cur sacerdotes ueteris legis uxores habebant.
- 35 Decreta conciliorum Cart hagineñ. v. Toletañ. pri-
mi Agatheñ, Arausieñ & Arelateñ de sacerdo-
tum cœlibatu.
- 37 Longe diuersum fore decernere coniugatos, qui
post coniugiũ promoti fuerant ad sacerdotiũ
cogere ad cœlibatum quod authore Paphnutio

- noluit decernere Nicenum concilium, & decernere coniugatos non amplius assumendos ad sacerdotium nisi de uxorum consensu.
- 37 Sicut liberum est cuique suscipere sacros ordines, sic liberum est carere uxore, propterea lege cœlibatus neminem altringi ad continentiam.
- 38 Quo tempore coniugati ad sacerdotium assumebantur, non licebat sacerdotes uxores ducere.
- 39 Id comprobatur testimonio conciliorum Romani sub Syluestro Toletani. v. & octaui Calixti Primi, Innocenti, ij. Nicolai primi, Leonis: alio decreto Inno. ij. & Inno. iij.
- 40 Item testimonio Aurelianeñ. conciliorum secundi & tertij.
- 41 De cœlibatu monachorum decreta conciliorum Turoneñ. ij. & Toletani. iij. necnon Inno. iij.
- 42 De sacratis uirginibus conciliorum Arelateñ. primi, Carthagineñ. iij. Calcedoneñ. Parisiē. Martisconeñ. Triburieñ. & Inno. ij.
- 43 Homines non necessario duci a naturali instinctu sicut cœtera animalia, quæ uniformiter agunt, sed sponte & pro arbitrio.
- 44 Sicut naturale est homini filiorum propagatio, & maris cum femina coniunctio, ita ei naturale est, q̃ sponte agat, & abstinere possit.
- 45 Licet ius naturale & ius diuinum in uniuersum tolli non possit, quandoq; tamen limitari & declarari posse.
- 46 Arbitrij nostri est adiuuante diuina gratia natu-

INDEX

rali concupiscentię non assentire & naturali desiderio resistere.

- 47 Magis dedecet hominē non posse à libidine temperare q̃ ab ira ex Aristo. sententia.
- 48 Declaratio loci Pauli, Vnusquisque habeat suam uxorem. & illius. Melius est nubere q̃ uri.
- 49 Licet arbitrij & facultatis nostrę non sit carere concupiscentia & stimulo carnis nobis congenitis, & ea nulla lege tolli possint: nostrę tamen facultatis est & nobis etiam connaturale illis nō assentire cum uolumus.
- 50 Quomodo continentia sit donum Dei, nec omnes capiant hoc uerbum sed ij, quibus datum est.
- 51 Non oportet dicere, nō possum continere; nec accusare conditōrem q̃ ei donum castitatis non dederit.
- 52 Vxorem ducere non esse unicum remedium aduersus stimulum carnis, & si esset unicum liceret aliquibus duas uxores ducere.
- 53 Falso asseritur antiqua concilia non prohibuisse coniugia sacerdotum, & contracta non dissoluisse seu pro irritis & nullis non habuisse.
- 54 Declaratio decreti Grangē. concilij, Siquis dixerit presbyterum coniugatum quasi propter nuptias offerre non debere, & ab eius oblatione ideo abstinet, anathema sit.
- 55 Cœlibatui sacerdotum non detrahere locum Pauli, Spiritus autem manifeste dicit, quia in nouissimis temporibus discedent quidam à fide

I N D E X

attendentes spiritibus errorum, & doctrinis demoniorum in hypocrisis loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam cōscientiam, prohibentium nubere.

56 Et si matrimonium mundum sit, & uerbo Dei benedictum ac sanctificatum, non tamen licere sacerdotibus uxorem ducere.

57 Quomodo interpretari debeat locus Esaiæ, Mundamini qui fertis uasa Domini.

58 Pelagius confirmauit electionem Siracusani Episcopi, qui uxorem habebat & filios, ex eo quod Græci uxoratos à sacerdotio non repellunt, & ficuli ritum Græcorum subsequiebantur.

59 Basilij pater uxorem habuit.

60 Policrates Ephesi Episcopus dixit, Et ego omnium ueltrum minimus traditionē parentum meorum obseruo. Septē enim ex parentibus meis per ordinem fuerunt Episcopi, ego octauus.

61 Quomodo sacerdotes Græcorum licite uxorem retineant.

62 Causæ propter quas sacerdotibus & leuitis in lege ueteri permittebantur coniugia, non itidem in lege gratiæ.

63 Declaratio decreti Ancirani cōcilij, quo habetur. Diaconi quicunque ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt dicentes se uelle uxores habere, nec posse continere; si hi postea ad nuptias puenerint, manere possunt in ministerio, propterea quod his licentiam Episcopus dedit.

INDEX

- 64 Declaratio decreti Stephani Papæ, quo uidetur
licere sacerdotibus græcis uxorem ducere, non
tantū habentes uxores fieri posse sacerdotes.
- 65 Declaratio loci Aug. cum dixit, Quidam nubentes
post uotum asserunt adulteros esse, Ego au-
tem dico uobis quòd grauiter peccant qui tales
diuidunt.
- 66 Cur solenne uotum dirimat cōtractum matrimo-
nium non autem simplex etiam si intercesserit
iuramentum.
- 67 Declaratio decreti Celestini. iij. q. uotum simplex
non minus obligat, quàm solenne aut cum iu-
ramento.
- 68 Quòd adsit uotum in sacrorū ordinum susceptio-
ne, licet dūtaxat promittatur castitas quatenus
humana fragilitas permiserit.
- 69 Declaratio loci Aug. Continentiam ministrorū
inter consilia numerandam.
- 70 Sicut liberum est cuiq; esse sacerdotem, sic liberū
est unicuiq; uirginem esse aut continentem.
- 71 Adhortatur Basilius nequis citra examinationem
uoto castitatis se astringat, ne inopinatis se ip-
sum immittens certaminibus deinde impotens
existens ad resistendum, inueniatur recurrens
ad ea, à quibus egressus est cum pudore & risu,
& animæ condemnatione.
- 72 Interpretatio decreti sextæ Synodi, quo cauetur,
Vt presbyter uel diaconus qui religionis causa
uxorem expulerit, excōmunicetur; si uerò in

INDEX

hoc perseverauerit, deponatur.

- 73 Non improbandum q̄ vouentes cōtinentiam sese exponant continuę pugnæ, & grauissimis incontinentiæ periculis.
- 74 Vouentibus castitatem cum Aug. dicendum, Nō te uouisse pēniteat, imō gaude iam tibi non licere quod cum tuo detrimento licuisset: Felix necessitas, quæ ad meliora compellit.
- 75 Declaratio decreti Chalcedonē. concilij, q̄ Monachis qui nuptias contraxere, cōfitentibus habeat auctoritatem eiusdem loci Episcopus misericordiam humanitatemq̄; largiri.
- 76 Quomodo intelligendum sit quod dixit Cyprianus de mulieribus, quæ castitatem promissere, si perseverare nolunt, aut nō possunt melius est ut nubant, q̄ ut in ignem delictis suis cadant.
- 77 Item illud Toletan. concilij, Tolerabilius esse stultæ promissionis uota reſcere, q̄ per inutilium promissorum custodiam criminum implere mensuram.
- 78 Quando liceat non seruare uotū aut iuramentū.
- 79 Cur liceat propter uitæ periculum soluere ieiunium, non autem à continentiæ uoto recedere.
- 80 Spiridonis Episcopi Cypri exemplum.
- 81 Non abrogandum decretum Cœlibatus, nec relinquendos sacerdotes, q̄ pro arbitrio nuptias contrahant, aut contineant.
- 82 Votum castitatis non esse ordini sacerdotali essentialiter annexum.

INDEX

- 83 Manere matrimonium etiam si maritus consentiente uxore fiat sacerdos aut monachus.
- 84 Quandoq; maritus factus monachus consentiente uxore ab Episcopo compelli potest recipere uxorem.
- 85 Et si Ecclesia statuere possit, ne in posterum à promouendis continentiae votum exigatur, non tamen id statuendum.
- 86 Non abroganda lex q; à pluribus uioletur.
- 87 Absit, ut quod propter bonū & licitum facimus, si quid propter hoc præter nostram uoluntatē cuiq; mali acciderit, nobis imputetur.
- 88 Transgressio legis tollenda est ex qua mala proueniunt, non ipsa lex.
- 89 Non omnis illiciti coitus occasio tolleretur abrogata lege cœlibatus.
- 90 Lex bona non obest, sed eius transgressio.
- 91 Medicina à medico data retinenda nō abijcienda.
- 92 Sanctus Thomas nō eius fuit sententiæ, quòd lex cœlibatus abrogaretur.
- 93 An ex urgente necessitate aut euidenti utilitate liceat casu aliquo dispensari, ut sacerdos uxorem ducat.
- 94 Quę dispensationem suscipiunt, & quę non admittant.
- 95 Est dare casum in quo observatio castitatis esset contra charitatem.
- 96 Exempla quorundam monachorum cum quibus ab Apostolica sede fuit dispensatum, ut

INDEX

uxores ducerent.

- 97 Declaratio decreti Inno. iij. q. abdicatio proprietatis sicut & custodia castitatis adeo est annexa regulę monachali, ut contra eam nec summus Pont. possit licentiam indulgere.
- 98 An Papa dirimere possit matrimonium carnali copula confirmatum.

DE COELIBATV SA:
CERDOTVM NON AB-
ROGANDO, THOMÆ
CAMPEGII EPISCO-
PI FELTRENSIS.

*

Ogit quandoque hominum
puicacia & incredulitas acta
(ut aiunt) agere, & lumen in-
ferre soli; clarissima scilicet in
dubium reuocare. Sic David
comites cum ex respōsis coelestibus certissimū
de uictoria & liberatione Ceilæ coegerunt, ut
denuò Deum cōsuleret. Primo Reg. ca. xxxij.
Sic ætate nostra qui Cœlibatū improbant, &
legem Cœlibatus sacerdotū abrogandam cen-
sent, post tot sanctissimorum Patrum testimo-
nia, post tot sacrorum Conciliorum sanctissi-
ma decreta nos cogunt, ut de his denuò dissera-
mus. De Cœlibatus igitur partibus, de quibus
Diuus Paulus Primæ ad Corinth. cap. vn. nos
docuit, sermonem habituri statuemus primò
Virginitatem: deinde abstinentiam in matri-
monio: tertio Cœlibatus nobilitatem & utili-
tatem ostendemus: & ex his docebimus non
abrogandam legem Cœlibatus: postremò ad-
uersariorum obiecta dissoluemus.

A

DE COELIBATV SACER.

DE VIRGINITATE.

1 Sumentibus itaq; nobis exordium à Virginitate
 præfari liceat quod scitè Diuus Ambrosius in
 libro de Virgini. scriptum reliquit. Nihil esse
2 laudabilius, quàm quod ab omnibus laudatur:
 qualem Virginitatem esse compertissimū est:
 quæ omni ætate, apud omnes gentes, omnibus
 legibus ad sydera extollitur. Nam (ut auream
 illam ætatem prætereamus; in qua ex Hiero-
 nymi sententia primi homines ante lapsum in
 terrestri paradiso uirgines fuere; & Abel, qui
 uirgo fuit, innocentiam) nonne illam uenerati
 sunt antiquæ legis præcipui Heroes religionis
3 nostræ? Virgines enim fuere Helias, Hiere-
 mias, Heliseus; uirgo Daniel, & filij Prophetarum,
 si Hieronymo credimus: ad Eustochium de custodia
 Virginitatis uirgo & Io. Baptista, ut Essenos omittamus.
 Foelicissimo autē tempore promulgati euangelij quanti
 facienda sit Virginitas suo exemplo monstraui-
 tus Iesus: qui & uirgo ipse fuit: uirginem matrem
4 habuit: uirginem adoptiuū patrem. Virgines
5 complures Apostoli, ut filij Zebedæi, & uas
 electionis Paulus. Eum enim fuisse uirginem
 Ambrosius, & Hieronymus uerissimiliter cre-
 dunt, ea ratione, quòd adolescens erat, cum uo-
 ce coelitus demissa uocatus fuit, Luca id atte-
 stante Act. viij. cū dixit. Et testes deposuerunt
 uestimenta sua secus pedes adolescentis, qui

NON ABROGANDO.

uocabatur Saulus, Non enim multo post lapidationem Stephani uocatus fuit. Proinde Ambrosius in illum locum primæ ad Corin. ca. vij. Bonum est illis, si sic permāserint, sicut & ego, inquit. Non diceret, Bonum est innuptis, sicut & ego; nisi esset integer corpore. Si enim habuit uxorem & hoc dixit, uirgines esse noluit, sed absit. Sic enim à pueritia spiritui seruiuit; ut huius rei studium non haberet: quippe qui iuuenculus anticipatus sit à gratia Dei. Nec placet sententia interpretantium hoc dictum ad Corinth. de uiduis, non de uirginibus: & Paulum prius uxorem habuisse, ex eo quod ipse dixit ad Philippen. cap. iij. Etiam rogo & te germana compar, adiuua illas; quæ mecum laborauerunt in euangelio. Quoniam cum ad Philippen. scripsit Romæ erat; & prius ad Corinth. scripserat. Non itaque prædefuncta erat eius uxor, cum ad Corinthios scripsit: si in humanis erat, cum ad Philippenses. Propterea locus ille non de uxore, sed de socio interpretandus. Nec legendum Germana, sed Germane, ut ex sententia Chrysostomi interpretatus est Theophylactus. Nil mirū, si à Clemente Alexandriū. & quibusdam forsan alijs de hac re dissentimus. Nam de Origene non est quod quis obijciat, cum id asserere non audeat. Sed (ut reuertamur unde digressi sumus) nec enī detrahatur Virginitati, si Paulus perpetuò uir-

DE COELIBATV SACER.

6 go nō fuisset. Nulla fuit tam barbara gens, quę hanc pulcherrimam uirtutem non magnifice-
rit. Romani enim in summo pretio habuere Vestales uirgines; uniuersus orbis decem, uel (ut alij uolunt) undecim Sybillas: quod nomē (ut rectē admonuit Hieronymus contra Iouinia.) ostendit uirginitatis excellentiam. Hoc idem nos docent omnium leges, sed præcipuē Iustiniani Imperat. in Auten. de Lenonibus. §. sancimus. cola. iij. Qui damnans & puniens Lenocinium inquit. Castitas sola Deo cum fiducia possibilis est hominū animas præsentare.

7 **Q**uanti etiam meritō facienda sit Virginitas nos docuere Ecclesiastici scriptores, & in primis Cyprianus, cum Tractatu de habitu uirginū dixit. Nunc nobis ad uirgines sermo est; quarū quò sublimior gloria est, maior cura: flos est ecclesiastici germinis, decus & ornamentum gratiæ spiritualis, illustrior portio gregis Christiani.

Hunc subsequitur Athanasius libro de uirgini. cū uirginem alloquitur his uerbis. Memento cui oporteat te exhiberi: grauis est exercitatio: difficilis continentia; sed nihil dulcius cęlesti sponso: hic laboramus paulisper: illic autem uitam æternā recipiemus. Ait enim sanctus Paulus, Roma. viij. Non sunt cōdignę pæsiones huius temporis ad futurā gloriam; quę reuelabitur in nobis. Bonum est effugere turbas, & recede-

NON ABROGANDO.

re in solitudinem : magna uirtus continentia,
magna gloria castitas, magna sunt uirginitatis
preconia. ò Virginitas corona immarcescibi-
lis. ò Virginitas templum Dei, & spiritus san-
cti domicilium. ò Virginitas margarita pretio-
sa apud multos latens; à paucis uerò inuenitur.
ò continentia amica Dei, & apud sanctos lau-
data. ò continentia uulgò inuisa; sed his, qui te
digni sunt, nota. ò continentia mortem & infe-
ros effugiens, & immortalitati adhærens. ò con-
tinentia gaudium prophetarum, apostolorum
gloria. ò continentia angelorum uita, & sancto-
rum hominū corona. Beatus qui te tenet; bea-
tus qui per sapientiam tibi cōstanter adhæret.

Quid Ambrosius? nonne libro de Virgini. inquit?

Pulchritudinem quis potest maiore existima-
re decore uirginis? quæ amatur à Rege, proba-
tur à iudice, dedicatur domino, consecratur
Deo; semper sponsa, semper innupta; ut nec
amor finem habeat, nec damnum pudor: hæc
autem perfecta pulchritudo est, quæ sola mere-
tur audire à domino. Tota formosa es.

Magnus etiam Basilius libro, quem de Virginita-
te scripsit, inquit. Hi profectò qui uirginitatē
seruant, angeli sunt; qui uiuentes in carne cor-
ruptibili mortalium uitam illustrādo tuentur;
angeliq; sunt non obscuro aliqui, sed illustres
atque nobilissimi. Illi enim nexibus carneis li-
beri integritatem suam in celis seruant & loco

DE COELIBATV SACER.

& natura inuiolabiles, & apud summū regem omnium constituti. At uerò isti in terra carnis illecebris & uoluptatibus diu reluctantes, ac diaboli tentamēta perpetua exercitatione uincentes incorruptionem angelicæ puritati parem uirtute præcipua ante creatoris oculos custodierunt.

His subscribit Hieronymus in lib. de Viduitate cum dixit. Supergreditur uirginitas conditionem naturæ humanæ; per quam homines angelis assimulantur: maior tamē est uictoria uirginum, quàm angelorum. Angeli enim sine carne uiuunt; uirgines uerò cum carne triumphant. Et sermone de Assumptione ait. Profecto in carne præter carnem uiuere non terrena uita est, sed cœlestis. Vnde in carne angelicam gloriam acquirere maioris est meriti, quàm habere. Esse enim angelum felicitatis est; esse uerò uirginem, uirtutis: dum obtinere nititur cū gratia, quod habet angelus ex natura.

Propterea Augustinus de Virginitate. Cap. xxiiij. xxiiij, & xxv. magna uoce clamat. Christus dicit, ueritas dicit, sapientia Dei dicit, eos qui pio proposito ab uxore ducenda se continuerint, castrare seipso propter regnum cœlorum. His spadonibus Deum per Isaiam pollicitum se daturum in domo sua, & in muro suo locū nominatum meliorem multo quàm filiorum & filiarū, nomen sempiternum; quod nō deficiet.

NON ABROGANDO.

9 Nec placent qui loco illo Isaiaꝝ interpretantur per eunuchos illos, non coelibes, sed gentilem populum; qui filios Deo non generabant. Verisimile est enim de ijs uaticinatum Isaiaꝝ; de quibus postea locutus est dominus cum dixit Matth. cap. xix. Sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum coeloruꝝ. De gentili enim populo, & neophitis prius locutus fuerat, cum de alienigenis mentionem fecit, quos filios adueniæ uocat. Eunuchos autem enumerat uelut diuersos à prioribus. Propterea magis placet interpretatio Hieronymi, Augustini & aliorum, qui locum illum de castis & continentibus interpretantur.

- 10 Accedit locus Apocal. cap. xiiij. de ijs qui coronā & aureolam promeriti sunt, ex eo quòd cū mulieribus non sunt coinquinati; qui sequentes agnum cantabant quasi canticū nouū ante sedem & ante quattuor animalia & seniores; & nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor milia qui empti sunt de terra, de quibus subiicitur. Hi sunt qui cū mulieribus non sunt coinquinati. Licet sint qui de uirginitate animi omnium beatorum locum istum interpretentur; quam integram fieri uel per baptismum, uel per poenitentiam dicunt. Sed cum de mulierum cōmixtione dixisset, probabilius uidetur loqui de uera uirginitate; ut ad eam homines incitet; de quibus ob meri-

DE COELIBATV SACER.

tum uirginitatis ait. Hi sequuntur agnū, idest Christum, quocunque ierit.

- 11 Deinde (ut alia in præsentiarum omittamus testimonia) legamus Telenſe Concilium cū reſcribens Siritio Rom. Pont. dixit. Agreſtis ululatus eſt nullam uirginitati gratiam, nullum caſtitaſis ordinem reſeruare: promiſcuè omnia uelle confundere, diuerſorum gradus abrogare meritorum; & paupertatem quandam cœleſtium remunerationū inducere: quaſi Chriſto una ſit palma, quā tribuit, ac non plurimi abundant tituli præmiorum. Simulant ſe iſti condonare coniugio: ſed quæ poteſt laus eſſe coniugij, ſi nulla uirginitati eſt gloria? Neque uerò nos negamus ſanctificatum eſſe à Chriſto coniugium diuina uoce dicente. Erunt ambo in carne una & in uno ſpiritu. Sed prius eſt quòd nati ſumus, quàm quòd effecti: multoq; præſtantius diuini operis myſterium, quàm humanæ fragilitaſis remedium. Iure laudatur bona uxor; ſed melius pia uirgo præfertur, dicente Apoſtolo. Qui matrimonio iungit uirginem bene facit: qui non iungit, melius facit. Hęc enim cogitat quæ Dei ſunt, illa quæ mundi: illa coniugalibus uinculis colligata eſt, hæc uinculorum libera: illa ſub lege, iſta ſub gratia. Bonum eſt coniugium, quo eſt inuenta poſteritas ſucceſſionis humanæ: ſed melior uirginitas; per quā regni cœleſtis hæreditas acquiſita,

NON ABROGANDO.

& cœlestium præmiorū reperta successio. Per mulierem cura successit: per uirginē salus euenit. Denique speciale donum uirginitatis sibi Christus elegit; & integritatis munus exhibuit; atque in se representauit, quod elegit in matre.

12 Nec præmissis repugnat quod dixit Augustinus lib. de bono coniug. ca. xxij. Non impar est meritum continentię in Ioanne, qui nullas expertus est nuptias, & in Abraham; qui filios generauit. Quoniam illud est, quia Abraham sic erat animo dispositus, ut paratus esset uirginitatem seruare, si illud fuisset tempori congruū. Nil mirum si Abrahę conjugalis continentię meritum æquatur merito uirginali Io. Baptistę. Propterea dixit idem Augustin. eodem libro uirginem instruens. Ego non sum melior Abraham: sed melior est castitas cœlibum castitate nuptiarum. Addens rationem. Quod enim nunc ago, melius ille egisset, si tunc agendum fuisset. Cui consonat quod dixit Hieronymus. Quomodo Abraham ante placuit in coniugio, sic uirgines placent in castitate: seruiuit ille legi, & tempori suo; seruiamus & nos legi & tempori nostro.

13 Ex his diluitur id, quod à nōnullis obijcitur. Mandatum Dei esse Gene. ca. primo, & ix. Crescite & multiplicamini. Et tempore legis fuisse maledictum, qui semen super terram non re-

DE COELIBAT V SACER.

linquebat : beatum autem qui haberet semen in Syon, & domesticos in Hierusalem : & maledictam sterilem quæ nō pariebat. De habente autem sobolem dictum Psalmo. cxxvij. Filij tui sicut nouellæ oliuarū in circuitu mensæ tuæ. Detestandam itaque non præferendam coniugio uirginitatem; quæ mandato Dei repugnat, & in sacra scriptura maledicitur. Non obstat enim, quoniam quod tempore quodam repugnabat legi : quod maledictis impetebatur, factum est alio tempore laudabile & benedictione dignum; & quod lege fuerat inhibitum, cessante legis ratione permissum. Quapropter si, quo tempore præcepit Deus humani generis & cultus diuini multiplicationem, quis castitatem seruasset, cœlibemq; degisset uitam; fuisset Dei mandato inobediens, nec laude, imo uerò uituperatione dignus. At post humani generis & Deum colentium multiplicationem minime fuit, nec erit legis præuaricator; non uituperatione, sed laude & preconio dignus etiam in statu naturæ integræ aut in lege Moy si; si quis uirginitatem custodierit. ex sententia Diui Thomæ in iij. sent. dist. xxxij. q. iij.

Quod autem præceptum illud, Crescite & multiplicamini, non eo modo pertineat ad statum gratiæ; quo pertinebat ad statum naturæ primitus institutæ, confirmatur testimonio Cypriani Tract. ij. de habitu uirgi. propè finem

NON ABROGANDO.

cum dixit, Apostoli uox est, quē dominus uas electionis uocauit, & quem ad promenda mandata celestia Deus misit. Primus homo inquit, de terrā limo: secundus de cœlo: qualis ille est de limo, tales & qui de limo: & qualis coelestis, tales & coelestes. Quo modo portauimus imaginem eius, qui de limo est; portemus & imaginem eius, qui de cœlo est. Hanc imaginem uirginitas portat, portat integritas, portat sanctitas, portat ueritas.

Quod si dicatur, Legē illam Dei, Crescite & multiplicamini, non abrogatam, sed etiam in statu gratiæ maximē necessariam ad humani generis conseruationem: fatebimur nō abrogatam, sed post multiplicationē non opus esse ab omnibus obseruari. Quoniam cum quid uniuersitati mandatur, non semper opus est singulos uniuersitatis id agere. Quemadmodum si exercitus Imperator initurus prælium mandauerit castra diligenter custodiri, aut pro custodia ciuitatis excubias fieri; non opus est singulos id agere: sed satis est si id ab aliquibus impleatur. Sic post humani generis & Deum colentium multiplicationem impletur mandatum illud, Crescite & multiplicamini, etiam si qui a propagatione filiorum abstineant.

Quod si quis obiecerit, matrimonium unum esse ex septem Ecclesię sacramentis non uirginitatem: proinde matrimonium uirginitati præfe-

DE COELIBAT V SACER.

- rendum: negabimus id rectè colligi. Quoniam non omnia quibus adsunt ecclesiæ sacramenta digniora sunt, aut præferenda non habentibus illa. Sanctissima enim uirgo mater Dei plena fuit gratia & omnium mortalium dignissima ante aliquod ecclesiæ sacramentū. Io. Baptista, quo nullus maior inter natos mulierum & apostolis dignior, citra omne sacramentum. Martirium uirginitate præstantius, quod tamē inter sacramenta non annumeratur.
- 17
- 18 Patuipendendum autē quòd aliqui in detractiōnem uirginitatis adducunt Platonem Dijs sacrificasse; ut perpetuæ eius continentix peccatum aboleretur. Quoniam his respondet Augustinus in lib. De uera relig. & sanctus Tho. secunda secundæ quest. clij. ar. ij. Platonem sacrificasse non quòd illud reputaret peccatum, sed cedens peruersę ciuium suorū opinionī.
- 19 Nec habenda ratio eius, quod quidā dicunt, præferendas uirginitati nuptias, quòd ex his uirgines nascantur. His enim respōdet August. lib. De uirgini. ca. xij. his uerbis. Nuptę ne illo quidem debent continentium meritis se conferre, quòd ex ijs uirgines procreantur. Hoc enim non coniugij bonum est, sed naturæ; quæ sic diuinitus instituta est, ut ex quolibet humano utriusque concubitu siue ordinato & honesto, siue turpi & illicito nulla femina nisi uirgo nascatur etiam de stupro: Sacra autem uirgo nec

NON ABROGANDO.

de coniugio. Et cap. xij. Si harum quæritur mater, Ecclesia est: non parit uirgines sacras, nisi sacra uirgo, illa quæ desponsata est uni uiro casta exhiberi Christo.

- 20 Quòd etsi honorabile sit coniugium, & torus immaculatus, & usqueadeo ut castitas dici possit cum propria uxore concubitus; si tamen uirginitati comparetur, immundities quædam est, & res non carens turpitudine. Nec dissonum est, quædam de se munda esse & laudabilia, quæ alijs comparata & immunda & detestabilia censeantur, teste Augustino de quæstionibus noui & uet. testa. ca. cxxvij. Proinde quòd res immunda sit concubitus etiam maritalis, Moyses daturus legem populo Israel mandauit, ne uxoribus appropinquarent. Et Abimelech sacerdos noluit dare Dauid & seruis eius panes propositionis; priusquàm interroganti respondissent, pridie & nudius tertius se mundos à mulieribus. Quod de uxoribus exponit Hieronymus. Qua etiam de causa Pontifices ueteris legis, uicis suæ tempore manebant in templo, ut scilicet omnem declinarent occasionem sese cum uxoribus cōmiscendi. Hinc Apostolus suadet etiam laycis ut propter orationem ad tempus ab uxoribus abstineant. Nil mirum si Gregorius consilium dedit, ut uir cū propria uxore dormiens nisi lotus aqua Ecclesiam non ingrederetur. Subijciens, Romanorum semper

DE COELIBATV SACER.

ab antiquioribus morem fuisse post admixtionem propriæ uxoris abstinere ab ingressu Ecclesiæ ante lauacri purificationē. Nec ideo culpari coniugium sed quia ipsa licita admixtio coniugum sine uoluptate fieri non potest. Et habetur in cap. Vir cum propria. xxxiiij. q. iij.

22 Quod tamen interpret canonū dixit, propter reuerentiam sacri loci, & propter corporalem uiri iniquationē. Turpitudinem autem quandam esse etiam cum uxore cōcubitum uel ex eo colligi potest, quòd natura magistra & duce tanquā de re turpi uerecundantur homines & pudore quodam afficiuntur de rebus ueneris, in tantum quòd etiam coniugalis concubitus licet & honestus & licitus uerecundia non careat, & secretum cubile conquirat, ut dixit Augustinus, lib. xiiij. de Ciuitate Dei, ca. xvij.

23 Quòd autem esurientes & sitientes nō pudeat cibum & potum palàm sumere, quemadmodum pudet omnes concubere, ni cynicus sit, aliam posuit Aristoteles causam, quòd ceteræ res naturæ necessariæ sint, ueneris actus nequaquam. Ex quo planè colligitur quòd si nemo posset stimulo carnis resistere, nemoq; posset abstinere; nullus esset pudor carnalis copulæ & concupiscentiæ: & cum adsit, non impossibile nec naturæ repugnantem esse abstinentiam. Hactenus de Virginitate.

NON ABROGANDO:

DE ABSTINENTIA IN ^{quodam} MATRIMONIO.

14 Post Virginitatis præconia secundo loco differendum proposuimus de abstinentia in matrimonio; quam ut Coelibatui germanam paucis absolueamus, quòd quæcunque de Coelibatu dicenda sunt, merito illi sint tribuenda. Cū enim coniugalis concubitus immundities quædam sit distrahens animum à coelestibus ad ea quæ mundi sunt, Petrus & alij apostoli, qui uxorem habuerunt ante uocationem ad apostolatū; post uocationem à coniugali officio abstinuerunt. Quod facile deducitur ex eo quod habetur Matth. cap. xix. cū Petrus ex persona apostolorum dixit ad dominum, Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te; quid ergo erit nobis? Respondit ei dominus, Amen dico uobis; quoniam omnis, qui reliquerit domum uel fratres uel sorores, aut patrem aut matrem aut uxorem aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & uitam æternam possidebit. Quod cōfirmat illud Apostoli primæ ad Corin. ca. vii. Tempus breue est charissimi ut qui habent uxores, sint tanquā non habentes; & qui possident, sint tanquā non possidentes. & ij. ad Corinth. cap. vi. cum dixit, In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in laboribus, in uigilijs, in ieiunijs, in castitate. His accedit authoritas Epiphaniij

DE COELIBATV SACER.

libro primo cōtra hērefes; qui testatur apostolos obseruasse ea, quæ Christus consuluit; cum dixit, Mat. xix. Sunt eunuchi qui se castrauerunt propter regnum cœlorum: qui potest capere, capiat. Subijciens. Qui nam alij hi eunuchi fuerunt, qui seipsos castrauerunt propter regnum cœlorum, quàm generosi apostoli, & monasticam uitam degentes, & deinceps uirgines? & Hieronymus ad Demetriadem. Quod consuluit, inquit, Christus apostolici fastigij est, perfectæq; uirtutis. De abstinentia in matrimonio satis dictum est.

DE COELIBATVS, NOBILITATE ET UTILITATE.

Coelibatus autem nobilitatem & utilitatem, quod tertio loco proposuimus, deprehendemus, si animaduertamus rem diuinā & cœlestem esse coelibatum, & angelis nos similes reddere, ut de uirginitate diximus: tantumq; præstare coniugio, quantum anima corpori, & uita contēplatiua actiua. Ad bonum autem animæ spectare coelibatum, & ad uitam contemplatiuā conferre testatur Paulus primē ad Corin. cap. vii. cum ait: Qui sine uxore est, sollicitus est quæ sunt Dei: mulier innupta & uirgo cogitat quæ domini sunt, ut sit sancta corpore & spiritu: quæ autē nupta, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat uiro. Cogitare autem quæ domini sunt, & quomodo placeat Deo ad bonū animæ,

ma, & uitam contemplatiuam pertinet: Cogitare uerò & sollicitum esse de ijs, quæ sunt mundi, & quomodo placeat uiro, ad cōmoda corporis & uitam actiuam. Nil mirum ergo, si adiecit Apostolus. Qui matrimonio iungit uirginem suam, benefacit: qui non iungit, melius facit. Qui etsi dixerit, Melius est nubere quàm uri; tamen non tam uidetur permittere cōnubia fidelibus, quàm coelibatum suadere. Eatenus enim probat connubium, ut tantùm modo dicat, nō peccare eum, qui nubat. Coelibatum autem ita Corinthijs cōmendat, ut suo exemplo omnes coelibes esse uelit, cum inquit. Bonū est homini mulierē non tangere. Et, Volo uos omnes esse sicut meipsum: dico autem non nuptis, sed uiduis; bonum est illis, si sic permanse-
rint sicut & ego. Et ex post. Mulier alligata est legi, quāto tempore uir eius uiuit: quod si dormierit uir eius, liberata est: cui autem uult, nubat tantùm in domino: beatior autē erit, si sic permanserit secundum meum cōsiliū: puto autem q̄ & ego spiritum Dei habeam.

Siquis autem obiecerit, Si quod optat Apostolus fieret; si omnes eius admitterent cōsiliū, omnesq; coelibes forent, deperiret humanū genus breui tempore; nullæ forent uirgines, nulli coelibes, nulli coniuges qui Deo seruirent. Ad hoc respondebimus cū seruatore nrō, Mat. xix. Nō, omnes capiunt hoc uerbū, primo Cor. vij. sed

DE COELIBATV SACER.

quibus datum est. Et cū Apostolo, Vnusquisq;
donum suum habet à Deo, unus sic, alius uerò
16 sic. Nec formidandum omnes futuros coelibes,
omnes Pauli suscepturos consilium: Quoniam
si non omnes obediunt Euangelio ut dixit Idē
Apostolus ad Rom. cap. x. quomodo recipient
eius consilium & si diuersitas corporum diuer
sitas sepe sequitur sanimorum ut habetur in. c.
Quia diuersitatem de concess. preben. quomo
do omnes eundem uitæ institutum suscipient?
Aliter tamē soluit hunc nodum Augustinus
lib. De bono coniug. cum dixit. Utinam hoc
omnes homines uellent duntaxat in charitate;
nā multo citius Dei ciuitas impleretur; & acce
leraretur seculi terminus. Quid enim aliud
optat Apostolus? Volo omnes homines esse si
cut meipsum. Quod parum placeret nisi fuisset
ab Augustino dictum.

27 Decere autē & oportere sacris initiatos ca
stitatē custodire pbat̃ur etiam Phylosophorū
& ethnicorum testimonio, & in primis diuini
Platonis, cuius ea fuit sententia, Nihil æquē hu
manum animū impedire à diuinitatis intuitu,
quàm Venerem & uitam libidinibus deditam.
Et ad Dionysium, Procul (inquit) à molestia
& uoluptate diuinitas. Et Pythagoras author
fuit, Deos semper cū laudibus amictu candido
& casto corpore adeundos. Idē Cicero in libro
de legibus cū inquit. Ad Diuos adeunto castē;

NON ABROGANDO.

pietatem adhibento:opes amouento, qui secus faxit, Deus ipse uindex erit. Aulus gellius uerò, Tempia inquit, & delubra non uulgò & temere sed cum castitate ceremoniaq; adeunda, & reuerenda. Hierophantas Atheniensium postquã in pontificatum erant assumpti, ciuitatæ sorbitione castrari solitos author est Hieronymus contra Iouinia. Cheremon Stoicus uir eloquentissimus narrat (ut idem refert Hieronymus) Ægyptios sacerdotes depositis secularibus rebus assidue degere in templis solitos naturas rerum, causasq; & rationes syderum contemplantes, & nunq; se mulieribus cõmiscentes. Cereris sacra non nisi per matronas castas & uirgines fieri fas erat: de quibus Ouidius. Annuæ uenerunt Cerealis tempora sacri, secubat in uacuo casta puella toro. Nouem diebus quibus Isidi sacra facerent, abstinebant prorsus à concubitu. In sacris Bonæ Deæ, quæ à uirginibus pro populo fieri mos fuerat, adeo execrabilis Veneris uoluptas erat; ut ea nisi submotis inde uiris ac picturis masculorum & brutorum, fieri non liceret. Vnde satyricus poeta iocatur, Et testibus sibi conscius inde fugit mus. In templo Æsculapij Epidauri erat inscriptũ. Castus sit templi quisquis pia limina adibit: Et castus quisquis religiosa sapit. Et alius poeta. Vos quoque abesse procul iubeo: discedat ab aris cui tulit hesternæ gaudia nocte Venus. Ca-

DE COELIBATV SACER.

sta placent superis, pura cū ueste uenite, Et manibus puris sumite fontis aquam.

28 Ad cōmendandam Virginitatem & Coelibatum cōplures & præcipue Hieronymus coniugij incōmoda & molestias connumerarunt. Sed nos (ne in magnum uolumen crescat opus nostrum) contenti erimus uno Basilio, qui libro de uirginitate inquit. Si uirgo mortali connubio coniuncta est, ad suam ipsius curam uiri quoque altera adiecta geminam in una anima ex coniuncto sibi corpore solitudinē necessario sustinet; nec iam unius tantum corporis laborat gratia; sed in una (ut dixi) anima & ad suum & uiri corpus curandum iugiter intentā diuiditur. Vbi uerō filios post cubilis solennia & secreta cōmercia parturire atque in lucem edere cœperit, per unumquemq; nascentē animo scinditur, & præsentibus tristibus nascituri cura semper adijcitur. At si quidem uirum bonum blandumq; nata fuerit, perpetuo, ne moriatur, metu uiduitatis incōmoda cruciatusq; iam sustinet, diram quandam & immitem & præsentē illo & absente solitudinem propter insperatos casus animo indefinēter excipiens. Sin autem cōtra duro & immiti fuerit iuncta, tota quidem uita illius cruciatus est: & cum pudicitiae ratione neutrum queat eligere, id est nec uiri mortem propter uiduitatis angustias, nec uitam ob molestiam incommodumq; conui-

NON ABROGANDO.

Etus ancipiti ineuitabili malo, acerrimisq; doloribus semper atteritur. Inde ubi filios edidit, aut ad bonam illi frugem euaserunt, & maiores ex illorum absentia dolores iugiter tolerat, quàm parturiens tulerat: aut malos euasisse cōsiderat, & maius ex ea procreatione liberorū, quàm si permanisset sterilis opprobrium sustinet. Sæpe antequā prædicta experiatur incōmoda, unā & sponsa & uidua efficitur: ac si ne liberis in uiduitatem delapsa nec uxor iam, nec uirgo, nec mater est. Sic profectò omnibus quæ putantur læta coniugij simul amissis, breuissimo uoluptatis sensu irrecuperabilem uirginitatis perdidit florem, coniugijq; tantū solummodo experta est, quantū illi satis esset ad dignoscenda uiduitatis incōmoda. Quod si relicta uidua pupillos enutriat filios; eius, quæ ex uiri morte perceperat, mœroris iuge illos momentum cernit: & semper in lachrymis, semper in gemitu, semper in solitudine educandorū degens nullum præterito malo solatium inuenit. Præterea & propinquis & famulis & filiorū curatoribus ipsisq; postremò filiis ubi uirilitatis annos attigerint, cunctisq; omnino se uexare uolentibus ad prædam miserabiliter exposita doloris luctusq; tragediam uitā suam omnium ingeret oculis. Sed qd plura persequi necesse est? dominū sibi cum dote infelix mulier cœmens uirum, ancilla pro libera efficitur:

DE COELIBATV SACER.

breuissimæq; uoluptatis gratia naturali libertate se priuans ianuam sibi ineffabilem dolorū, perpetuæque mœroris per huiusmodi connubium aperit. Manet enim immota maledictio nis aduersus illam prolata sententia; quæ per omnes nuptias ueluti epithalamium ita canit. In doloribus paries filios: & ad uirum conuersio tua, & ipse dominabitur tui. At uerò prudens uirgo iugum huiusmodi seruitutis abiiciens, & tota intentione ad dominum currens, unâ dolorem quoque qui ex maledictione intentabatur, abrupit: effugit quippe partus angustias: effugit mortalis uiri miserum iugum, simulq; incōmoda omnia, quæ ex nuptiis provenire monstrauiamus: effugit item peccatorū omnigenum inextricabiles nexus, & retia uitæ præsentis euasit: effugit ante omnia carnalis cōmertij corruptelam, & integra tota atque illibata anima prout & corpore sancta æterno regi se læta despondit: nec iam ad mortalem uirum conuersionem suam fieri patitur; sed frugi per seuerans se in uitæ constantia & honestate coram domino semper exercet: quippe coniugij finem corruptionem & iniurias esse considerans ex ipso fine totam nuptiarum tragediam prudenti ratione colligit; declinansq; primam tristium causam, manantem quoq; ex ea presuram simul effugit. Et quæ sequuntur.

Cum igitur Virginitas, Castitas, Cœlibatus (ut

NON ABROGANDO.

ostendimus, & multis sacrarum literarum testimonijs, multis sanctorum Patrum auctoritatibus multis deniq; rationibus cōprobauimus) præstantiores sint coniugio: quippe cū ea nos similes angelis reddant: & coniugalis concubitus si illis conferatur, immundities quædam sit & turpitude, quæ à diuinis rebus nos abstrahat: cū castitas à Salvatore & Apostolo toties cōmendata fuerit, cū deceat sacerdotes castos esse & mundos iuxta illud Isaïæ cap. liij. Mundi estote, qui fertis uasa domini. Cum cogitare eos deceat quæ domini sunt; cū sacerdotibus, qui ceteris præstant propter animarum curam perfectior conueniat status, rectè Ecclesia sacerdotibus indixit cœlibatum.

29 Fatemur tamē ad annos ferè cccc. post Christum natum permissum fuisse ad sacerdotium assumi habentes uxorem: quod licuisse etiam tempore apostolorū designat canon Apostolorum xxxix. qui permittens Episcopis testamentū condere de rebus quæ proprię fuerint, rationem explicat, quia nonnunc uxores liberos aut cognatos habēt. Sed id fuit permissum, quoniam pauci in legis euāgelicę exordio fuissent cœlibes ecclesiastico ministerio idonei ex sententia Hieronymi ad Iouinia. cū dixit. Eligebantur in sacerdotium mariti, nō nego, quia nō erant tanti uirgines, quanti necessarij erant sacerdotes. Nam in exercitu assumuntur infir-

DE COELIBATV SACER.

miores, ubi non subest numerus fortium. Alia quoque afferri potest ratio; quoniam nobilissima quæq; in sublunari hoc mundo sic à natura instituta sunt, ut repente non fiant summa, sed sua quædam habeant incrementa. Hoc factum in cognitione; quã habemus de Christo luce clarius est. Non enim à principio Christus se uerè Dei uini filium dicere uoluit: quod & apostoli obseruare in concionibus, quas legimus in Actibus apostolorum, Hoc idem euenit in coelibatu. Licet enim hanc tantam excellentiam optauerint apostoli in ecclesia sancta, cum tamen non esset tutum in tenera adhuc ætate; quæ solidiori cibo uti non poterat, hanc tantam perfectionem requirere; ne ue sæuiente tyrannorum rabie in Christianos, hac etiam uitæ austeritate deterrentur homines à suscipienda Christiana fide & sacerdotio, hanc tantam perfectionem iniungere noluerunt: sed pedetentim & secundū partem instituerunt excludentes bigamiam ab ecclesiasticis ordinibus; & consulentes uirginitatem. Quòd etsi sacerdotum coelibatus lege adhuc indictus nõ fuisset; uerisimile tamen est priores illos ad fidem conuersos feruore quodã spiritus erectos apostolorum exemplo cõmuni consensu castitatē amplexos; eisq; magnæ uoluptati fuisse abstinere etiam à coniugali cõcubitu: remittente se tamē in successoribus illo spiritus feruore. cūq;

NON ABROGANDO: 7

propter uxores & susceptos liberos minus intenti sollicitiq; essent diuinis rebus; ne impurè, negligenter, & minus sincerè sacra administra rentur, restituta ecclesiæ pace, principibus chri stianâ fidem amplexantibus decuit, expediens fuit (ausim dicere) & necessarium coniugatos à sacris ordinibus arcere, nisi cõmuni consensu castitatem pollicerentur: & saluberrima lege statuere, ut qui ad sacros ordines reciperentur, castitatem seruarent, Cuius decreti causæ præ ter illas, quas diximus, ex sacrorum conciliorũ & sanctissimorũ patrum decretis, quæ deduce re proposuimus faciliè percipi poterunt.

30 Primũ igitur id Siritiũ Pontifex statuit, & habetur in ca. Plurimos. lxxxij. dist. his uer bis, Plurimos sacerdotes atque lenitas post lon ga consecrationis suæ tempora tam de coniu gibus proprijs, quàm etiam de turpi coitu sobo lem didicimus procreasse; & crimen suum hac præscriptione defendere, quia in ueteri testamẽ to ministris facultas generandi legitur attributa. Dicat mihi nunc quisquis ille est sectator li bidinum, præceptorq; uitiorum, si existimat quòd in lege Moyse passim sacris ordinibus à Deo nostro laxata sint frena luxuriæ; cur eos, quibus cõmittebantur sancta sanctorum præ monet dicens, Sãcti estote, quia & ego sanctus sum dominus Deus uester? Cur etiam procul à suis domibus anno uicis suæ in templo habi-

DE COELIBATV SACER.

tare iussi sunt sacerdotes? hac uidelicet ratione,
ne uel cum uxoribus possent carnale exercere
cōmercium: ut conscientiae integritate fulgen-
tes acceptabile Deo munus offerrent, quibus
etiam expleto deseruitionis suae tempore uxo-
rius usus solius successionis causa fuerat relaxa-
tus; quia non ex alia nisi ex tribu Leui quisquā
ad Dei ministerium fuerat praeceptus accede-
re. Vnde & dominus Iesus cū nos suo illustra-
ret aduentu in euangelio protestatur, quia le-
gem uenerit implere, non soluere? Mat. v. Et
ideo Ecclesiam suam, cuius sponsus est specio-
sus forma, Psal. xliiij. Castitatis uoluit splendo-
re radiare; ut in die iudicii cū rursus aduenerit,
sine macula & ruga eam possit (sicut per Apo-
stolum suū instituit reperire. Ephe. v.) Quarū
sanctionum sacerdotes atque leuitae insolubili
lege cōstringimur; ut à die ordinationis nostrae
sobrietati & pudicitiae & corda nostra manci-
pemus & corpora: dummodo per omnia Deo
nostro in his, quae quotidie offerimus, sacrificijs
placeamus. Qui autem in carne sunt dicente
electionis uase. Rom. viij. placere Deo non pos-
sunt. Vos autem iam non estis in carne sed in
spiritu; si tamen Dei spiritus habitat in uobis:
& ubi poterit, nisi in corporibus (sicut legimus)
sanctis Dei spiritus habitare? Subsequitur de-
inde quod habetur in ca. Aliquanti, ea. dist. Et
quia aliquanti (ut tua sanctitas retulit) ignorā-

NON ABROGANDO.

tes se lapsos esse, deflent; ijs hac conditione misericordiam dicimus non negandam; ut sine ullo honoris augmento in hoc, quo detecti sunt, quandiu uixerint, officio perseuerent: si tamē post hac continentes se studuerint exhibere. Hi uerò qui illiciti priuilegij excusatione nituntur, & sibi asserunt ueteri hoc lege concessum; nouerint se ab omni ecclesiastico honore, quo indignè usi sunt, Apostolicæ sedis auctoritate deiectos: nec unquē posse ueneranda attrectare mysteria; quibus se ipsi dum obscenitatis cupiditatibus inhiant, priuauerunt. Et quia præsentia exempla cauere nos præmonent in futurum. Si quilibet Episcopus presbyter, atque diaconus (quod non optamus) deinceps fuerit talis inuentus, iam nunc sibi omnem per nos indulgentiæ aditum intelligat obseratum. Quia ferro necesse est excidantur uulnera; quæ fomentum non senserint medicinā. Hæc Siritius.

31 Siquis autem dubitauerit, si tunc primū Siritius legem tulit de Cœlibatu sacerdotum, quonā modo reprehendit & punit eos, qui ex proprijs uxoribus filios susceperant, faciens etiam differentiam inter eos qui scienter, & eos qui ignoranter præuaricati sint: ut hi ad altiora nō conscendant, illi uerò deponendi sint. Respondimus cū antiquitas (ut uerbis utamur sextę Synodi) id obseruauerit, præuaricatores laudabilis cōsuetudinis iure decerni plectendos, eoquē;

82 casu nouā legem præterita respicere et si aliās non nisi futura prospiciat: Quidam tamen nō parue authoritatis asserunt aliam Siritij constitutionem præcessisse, & eam esse, quæ habetur in c. Quicūq; lxxvij. dist. qua decernitur, Qui cūq; igitur se uouerit obsequijs ecclesiæ à sua infantia ante pubertatis annos baptizari, & lectorum debet ministerio sociari; qui ab accessu adolescentiæ usq; ad uigesimū suæ ætatis annū, si probabiliter uixerit, una tantum & ea quam uirginem benedictione cōmuni per sacerdotē percepit, uxore contentus accolitus & subdiaconus esse debet: postq; ad diaconij (si seipsum primitus continentia præeunte dignum probauerit) gradum accedat. Qui tamen nouissimè Colonia concilia in unum congesserunt; illam posuere partem prioris decreti; posueruntq; pro nouo capitulo inter decreta Siritij. At alij opinati sunt Siritium de his sensisse, qui cōmuni cōsensu cum uxoribus castitatem sponponderant: secundum quam interpretationem non satis constaret ex illa decretali Siritium primum legem coelibatus tulisse; quod tamen omnes Siritio tribuunt. Propterea magis probanda prior interpretatio. Siritij constitutionem magno cōsensu receperunt qui successere Rom. Pontifices, & quæ secuta sunt concilia & præcipuè Telenſe ea epistola, quā citauimus; cū uirginitatis præconia recensuimus.

NON ABROGANDO. ¶

Deinde secundum Carthagineñ. concilium, & habetur in c. Episcopos. xxxi. di. & in c. Cum in præterito. lxxxiiij. di. his uerbis. Cum in præterito concilio de continentia & castitatis modamine tractaretur, gradus isti tres conscriptio ne quadam castitatis per cōsecrationes annexi sunt, Episcopos inquam, presbyteros, & diaconos ita placuit, ut condecet sacrosanctos Antistites & Dei sacerdotes & leuitas, uel qui sacramentis diuinis inseruiunt, continentes esse in omnibus; quo possint simpliciter quod à Deo postulant, impetrare: ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa seruauit antiquitas, nos quoq; custodiamus Ab uniuersis Episcopis dictum est, Omnibus placet, ut episcopi, presbyteri, & diaconi qui sacramenta contrectant, pudicitia custodes etiam ab uxoribus se abstineant. Ab omnibus dictum est, Placet ut in omnibus & ab omnibus pudicitia custodiatur, qui altario seruiunt.

Aduertat tamē diligens lector, cum ibi dicitur, In præterito concilio mandatā continentiam esse Episcopis, presbyteris, & diaconibus; ne intelligat de primo Carthagineñ. cōcilio, prout perperam interpretatus est Glossator canonum. Quoniam non id primum Carthagineñ. concilium decreuit: & si decreuisset, falsò tribueretur Siritio, q̄ author decreti illius fuisset, cum primum Carthagineñ. cōcilium habitum fue-

DE COELIBATV SACER.

rit sub Syluestro Pont. De quo autem concilio sit intelligendum, ambigimus. Susplicamur autem sensisse de Telenſe: cui interfuere Aphricani episcopi & si fuerit in Hispanijs habitum. Quod uerisimile est sub Siritio Pont. habitum nō autem Zozimo; qui post Siritium Anastasio & Innocētio intermedijs fuit Pōtifex. Nec enim potuisset Telenſ. concilium, Siritio rescripſisse, si fuisset habitum eo uita functo. Quod si de alio Carthagineñ. cōcilio intelligere uoluimus, fateri necesse est aliud fuisse concilium inter primum & secundum, quod inter concilia Carthagineñ. non numeretur: quod etiam non negat conciliorum aggregator, cū de pluribus Carthagineñ. concilijs meminerit: quæ numerum non sunt assecuta. Et forte euenit quod cōcilio sub Martino primo habito, quod sextum non inscribitur, sed inter quintum & sextum.

Innocentius primus. & habetur in c. Tenere debet, xxxi. di. rescribit Rothomagenſ. Episcopo, Siritij decreto se subscribens his uerbis. Præterea quod dignum, & pudicū, & honestum est, tenere Ecclesia omnino debet, ut sacerdotes & leuitæ cū uxoribus suis non misceantur: Quia ministerij quotidiani necessitatibus occupantur. Scriptum est enim. Sancti estote, quoniam & ego sanctus sum dominus Deus uester. Nā si priscis temporibus de templo Dei sacerdotes

anno uicis suæ non discédebant, sicut de Zacharia legimus, nec domum suam omnino tangebant; quibus utique propter sobolis successiōnem uxoris usus fuerat relaxatus: quia ex alia tribu præterq̃ ex semine Aaron ad sacerdotiū nullus accedere permittebatur: quanto magis hi sacerdotes uel leuitæ pudicitiam ex die ordinationis suæ seruare debent; quibus uel sacerdotium uel ministerium sine successione est: nec præterit dies qua uel à sacrificijs diuinis, uel à baptis-matis officio uacent? Nam si beatus apostolus Paulus ad Corinth. scripsit, Abstinete uos ad tempus, ut uacetis orationi: & hoc utique laicis præcepit: multo magis sacerdotes quibus & orandi & sacrificandi iuge officium est, semper debebunt ab omni huiusmodi cōsortio abstinerere. Quod & alia epistola ad Exuperium Episcopum Tolosā. confirmauit, & habetur in c. Proposuiſti lxxxij. dist. cum dixit, Proposuiſti quid de his obseruari debeat, quos in diaconij ministerio, aut in officio presbyterij positos incōtinētes esse aut fuisse generati filij prodiderunt. De his autem manifesta est diuinarū legum disciplina, & beatæ recordationis Siritij Episcopi monita euidētia cōmeant; ut incontinentes in officijs positi talibus omni honore ecclesiastico priuarentur; nec admittantur ad tale ministerium, quod sola continētia oportet impleri. Est enim uetus admodū sacrę legis

auctoritas iam inde ab initio custodita, quòd
 in tēplo anno uicis suæ habitare præcepti sunt
 sacerdotes, seruientes sacris oblationibus puros
 & ab omni labe purgatos sibi uēdicent diuina
 ministeria: neq; eos ad sacra fas sit admitti, qui
 exercent etiam cū uxore carnale cōmercium:
 quia scriptū est. Sancti estote, quia & ego san-
 ctus sum dominus Deus uester. Quibus utiq;
 34 propter sobolis successione uxoris usus fue-
 rat relaxatus: quia ex aliena tribu ad sacerdo-
 tium nullus fuerat ausus, accedere: quo magis
 ipsi sacerdotes uel leuitæ pudicitiam ex die or-
 dinationis suæ seruare debent; quibus & sacer-
 dotium uel ministerium sine successione est:
 nec præterit dies, qua uel à sacrificijs diuinis uel
 baptismatis officio uacent. Nam si Paulus ad
 Cor. scribens dicit. Abstinete uos ad tempus ut
 expeditius uacetis orationi. & hoc utique laicis
 præcepit: multo magis igitur sacerdotes quibus
 & sacrificandi & orandi iuge officium est sem-
 per debebunt ab omni huiusmodi consortio
 abstinere.

35 Concilio Carthagineñ. v. ca. iij. de quo in c.
 Cum de quorundam. dist. lxxxiiiij. habetur.
 Cum de quorundam clericorum quanuis erga
 proprias uxores incontinentia referretur, pla-
 cuit Episcopos, presbyteros & diaconos secun-
 dūm priora statuta etiam ab uxoribus contine-
 re, quod nisi fecerint, ab ecclesiastico mouean-
 tur

NON ABROGANDO.

tur officio. Idē decernitur in c. Placuit Episcopos. xxxij. di. quæ fuit constitutio Aphrican. concilij sub Bonifacio primo Pont. cap. xxxiiij.

Primi Toletan. concilij cap. primo habetur. Placuit, ut diacones si uel integri uel casti sint & continentis uitæ etiam si uxorem habeant in ministerio cōstituantur; ita tamen ut siqui ante interdictum, quod per priores ante nos Episcopos cōstitutum est, incontinenter cum uxoribus uixerint, presbyterij honore non cumulentur.

His concordat Agathen. concilium sub Celestino Pont. habitum ca. ix. his uerbis. Placuit etiam ut si presbyteri, uel diaconi coniugati ad torū uxorū suarū redire uoluerint, Papæ Innocentij ordinatio, uel Siritij episcopi autoritas, quæ est his canonibus inserta, seruetur. Quod si ad aliquos formula illa ecclesiasticę uitæ pariter & disciplinæ, quæ à Siritio episcopo ad prouincias cōmeauit, non probabitur peruenisse; eis ignorationis uenia remittitur: ita ut de cætero penitus incipiant abstinere: & ita gradus suos, in quibus inuenti fuerint, retineant, ut ad potiora eis non liceat ascendere: quibus in beneficio esse debet, quod locum ipsum, quem retinent, non amittant. Siqui autem scisse formam uiuendi missam à Siritio episcopo deteguntur, neque statim cupiditates libidinis abiecitse; illi sunt modis omnibus submouēdi, eo quod post

DE COELIBATV SACER.

admonitionem cognitam præponendam arbitrati sunt uoluptatem.

Arausiens. concilium sub Leone primo Pont. statuit, ut deinceps coniugati nisi prius conuersionis proposito professi fuerint castitatem, diacones non ordinarentur. Deinde cap. xxij, & xxiii. subiicitur. Siquis autem post acceptam benedictionem Leuiticam cum uxore sua incontinens inuenitur, ab officio abijciatur.

Arelatens. Tertium iisdem ferè temporibus etiam statuit, ut deinceps coniugati, Diaconi non ordinentur, nisi prius conuersionis proposito professi fuerint castitatem. Et habetur in c. Præterea. xxviii. dist. Epistola xc. Leonis Primi ad Rusticum Narbonens. Episcopum cap. iij. registrata in c. Lex continentie. xxxi. dist. habetur. Lex continentie eadem est ministris altaris, quæ Episcopis, & presbyteris; qui cum essent laici siue lectores licite & uxores ducere & filios procreare potuerunt. Sed cum ad prædictos peruenirent gradus, coepit eis non licere, quod licuit. Vnde (ut de carnali fiat spirituale coniugium) oportet eos nec dimittere uxores, & quasi non habeant sic habere: quo & salua sit charitas concubiorum, & cessent opera nuptiarum.

36 Nemo tamen existimet quæ citauimus concilia id statuisse quod suadente Paphnutio destitit decernere Nicæna Synodus. Quoniam longe diuersum est cogere coniugatos, qui post

NON ABROGANDO.

coniugium ad sacros ordines assumpti fuerāt, quōd dimissis uxoribus continentes sint: & de cernere habentes uxorem de cætero non assumendos ad sacerdotium, nisi cōmuni coniugū uoto continentiam pollicerentur. Primū enim statui non debuit, nec statuere uoluit Nicena Synodus; sicut nec in præsens posset Ecclesia arcere accolitos aut lectores à coniugio; nec eos qui licitè uxores habent, cogere, ut dimittant: quia hoc esset ad continentiam cogere: cum tamen teste Ambrosio, lib. primo de Virgini. integritas suadenda sit, non imperanda. & habetur in c. Integritas, xxxij. q. j. Propterea dixit Gregorius scribens Petro subdiacono Siciliæ & habetur in c. Ante trienniū. xxxi. dist. Ante triennium omnium ecclesiarū subdiaconi Siciliæ prohibiti fuerant, ut more Rom. Ecclesiæ suis uxoribus nullatenus misceantur. Quod mihi durum atq; incompetens uidetur; ut qui usum continentię non inuenit, neque castitatem promissit, compellatur à sua uxore separari. Secundum autem statui potuit; nec propterea hoc decreto quisquam inuitus arcetur à coniugio: quoniam sicut unicuiq; liberum est uelle ad sacros ordines cōscendere; ita liberum est uelle continentiam polliceri, licet unum ab alio seiungi nō possit. Nemo enim potest uelle ad sacros ordines assumi, & nolle cōtinentiam polliceri. Et id est quod Dialectici uocant ne-

cessitatē consequentiæ non consequentis. Quō
admodum cum dicimus, necesse est ut qui cur-
rit, moueatur. Cū tamen contingens sit utrūq;
& currere & moueri, & cursus sine motu esse
non possit. Quōd si Ecclesia etiam ab accolitis
castitatem exigere uellet, id quidem posset, sed
ea lex eos qui accoliti forent non alligaret, sed
in posterum assumendos.

38

Quauis autem habentes uxorem in sacer-
dotes aut diacones assumerentur, nunq̃ tamen
iam promoti coniugio copulabantur id prohi-
bente canone xxvij. Apostolorum his uerbis.
In nuptijs autem qui ad clerum prouecti sunt,
præcipimus, ut si uoluerint uxores accipiāt, sed
lectores cantoresq; tantummodo. Ea forsā ra-
tione, quōd id foret à perfectiori statu ad im-
perfectiorē regredi, positaq; manu ad aratrum
retrospicere. Quod cōstitutum cum à plerisq;
uiolaretur, à nōnullis Rom. Pontificibus & sa-
cris concilijs etiam pēna adiecta fuit innouatū,
& in primis à Neocesariē. concilio sub Sylue-
stro Pont. canone primo cum statuit, quōd
presbyter si uxorem duxerit, ab ordine suo de-
poni debeat: si fornicatus fuerit, & adulterium
cōmiserit extra ecclesiam abijciatur, & ad pœ-
nitentiam inter laicos redigatur. Et habetur in
c. Presbyter xxviii, dist.

39

Canone viij. concilij Romani sub Syluestro
Pont. habetur. Nullum autem subdiaconorum

NON ABROGANDO.

ad nuptias transire precipimus. Et canone xix. Nemo presbyter à die oneris presbyterij summat coniugium.

Canone vij. octavi concilij Toletan. statuitur, quòd quicumque ad Ecclesiasticarum officia dignitatum assumuntur, si ad coniugia more q; seculi redire attentauerint, omni ecclesiastica dignitate priuentur, & apostatæ habeantur; & in monasterio donec uixerint sub poenitentia retrudantur.

Extat & Calixti decretum, de quo in c. Presbyteris xxvij. dist. Presbyteris, diaconibus, & subdiaconibus & monachis concubinas habere seu matrimonia contrahere penitus interdiciamus: contra tracta quoque matrimonia ab huiusmodi personis disiungi: & personas ad poenitentiam redigi debere iuxta sacrorum canonum definitionem iudicamus.

Cui subscripsit Inno. ij. & habetur in c. Decernimus. xxviii. dist. cum dixit. Decernimus, ut hi qui in ordine subdiaconatus & supra uxores duxerint, aut concubinas habuerint officio, atq; ecclesiastico beneficio careant.

Statuit etiam Toletan. concilium quintum, & habetur in c. Quando. ea. dist. quòd quando presbyteri & diaconi per parochias constituuntur, oportet eos professionem episcopo suo facere, ut caste & purè uiuant sub timore Dei; & dū eos talis professio obligat, uitæ sanctæ discipli-

DE COELIBATV SACER.

nam retineant. Item Nicolaus Papa Odoni Viennens. archiepiscopo rescripsit. & habetur in c. De illo. xxxii. dist. De illo clerico Aluico nomine, quem per ordines ecclesiasticos usque a subdiaconatu castum uixisse dicitis, cur uestra autoritate uxorem duxerit, miramur: eo quod nulli unquam exceptis illis quibus ecclesiastica regula habere permittit, uxorem habendi licentiam damus.

Extat & aliud Leonis decretum, quod habetur in c. omnium. xxxii. dist. quo decernitur. Omnium sacerdotum tam excellens est electio, ut hæc que in alijs membris ecclesie uacant à culpa, in illa tamen habeantur illicita. Cum enim extra clericorum ordinem constitutis nuptiarum societati & procreationi filiorum studere sit liberum, ad exhibendam tamen perfectæ continentie puritatem nec subdiaconibus carnale connubium quidem permittitur: ut etiam qui habent sint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneant singulares & innupti. Et si hoc in hoc ordine, qui quartus est à capite, dignum est custodiri; quanto magis in primo, uel in secundo, uel in tertio seruandum est?

Item sexta Synodus canone. vi. & habetur in c. Si quis. xxxii. dist. statuit, quod si quis eorum qui in clerum accedunt, uelit lege matrimonij mulieri coniungi, antequam hypodiaconus, uel diaconus, uel presbyter ordinetur, hoc faciat.

NON ABROGANDO.

Melden. uerò cōcilij hoc fuit decretum. Nemo ad sacrum ordinē permittatur accedere, nisi aut uirgo, aut probatæ castitatis, & qui usque ad subdiaconatum unicam & uirginē habuerit. Et habetur in c. Nemo. xxxij. dist.

Extat decretum Inno. ij. quo dicitur. Vt lex continentia, & Deo placens munditia in ecclesiasticis personis & sacris ordinibus dilatetur; precipimus quatenus presbyteri, diaconi, subdiaconi, regulares canonici, monachi, atque conuersi professi, qui sacrum transgredientes propositū uxores sibi copulare præsumpserint, separentur. Huiusmodi nanq; copulationem, quā contra ecclesiasticam regulam constat esse contra etiam, matrimonium non esse censemus: qui etiam ab inuicem separati pro tātis excessibus condignam pœnitentiam agant. Et habetur in c. Vt lex. xxvij. q. i.

Inno. etiam iij. rescribens Noruicē. Episcopo inquit, Cum uir cogitet quomodo placere possit uxori; & ideo minus quæ Dei sunt, ualeat cogitare; cum quasi diuisus in duo plenam sui non habeat potestatem, ut ei à quo stipendium recipit, plenius famuletur; mandamus quatenus huiusmodi clericos beneficijs ecclesiasticis, quę in tua diocesi sunt adepti, priues appellatione remota: præsertim cum rerum ecclesiasticarū substantia per tales soleat deperire. Et habetur in c. Diuersis fallacijs. de cleri, coniug.

DE COELIBATV SACER.

40 Capite viij. Secundi Aurelianē. cōcilij statuitur, quòd si quis diaconus in captiuitatē redactus uxori fuerit copulatus, reuersus ab officij ministerio omnino remouendus est; cui sufficere debet pro actus sui leuitate impleta penitentia pro satisfactione cōmunio.

Cap. uerò vij. Tertij Aurelianē. concilij decretū fuit, quod clerici qui uxores non habuerint, benedictione suscepta coniugia crediderint eligēda, qui uolentes absq; ulla reclamatione in ætate fuerint legitima ordinati; cum ipsis mulieribus quas acceperunt, excōmunicatione præcellantur. Quòd si inuitus uel reclamans fuerit ordinatus, ab officio quidem deponatur, sed nō à cōmunionē pellatur.

41 De Monachis canone xvi. Secūdi Turonē. concilij statuitur, quòd si qui in monasterio cōuerfi sunt, aut conuerti uoluerint, nullatenus exinde habeant licentiam euagandi; nec (quod absit) ullus eorum uxorem ducere, aut extranearum mulierum familiaritatem habere: & si uxorem duxerit, excōmunicetur, & de uxoris malè sociatæ consortio etiam iudicis auxilio separetur.

Canone. lj. Quarti Toletan. concilij legitur, Nonnulli monachorum egredientes de monasterio non solū ad seculum reuertuntur, sed etiam uxores accipiunt. Igitur reuocati in eodē monasterio, à quo exierant, poenitentię deputentur;

NON ABROGANDO.

ibiq; defleant sua crimina, unde discesserunt.

Legatur decretum Inno. iij. quod habetur in c. Cū ad monasteriū. De statu regu. in quo habetur. Abdicatio proprietatis, & custodia castitatis adeo est annexa regulæ monachali, ut contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere.

- 42 De sacratīs Virginibus Canone xxxiij. primi Arelatē. concilij habetur. De puellis, quæ se uouerunt Deo, & præclari nominis decore floruerunt, si post xxv. annos ætatis ad terrenas nuptias sponte transierint, id custodiendū esse decreuimus; ut cum ijs, cū quibus se obligauerint, cōmunionē priuentur: ita ut eis postulanti-
bus pœnitentia non negetur, cuius pœnitentiæ cōmunionē multo tempore differatur. Quod decretum innouatum fuit in Valentiū, concilio sub Damaso primo Pont.

Concilij Carthagineñ. quarti, cap. ciiij. statuitur. Si cut bonum est castitatis præmium; ita maiori obseruantia & præceptione custodiendum est: ut si quæ uiduæ quantumlibet adhuc in minoribus annis posita, & matura ætate à uiro relicta se deuouerunt Deo, & ueste laicali abiecta sub testimonio Episcopi & ecclesiæ religioso habitu apparuerint; postea autem ad nuptias seculares transierint, secundū apostolum damnationem habebunt. Quoniam fidem castitatis, quā domino uouerunt, irritam facere ausæ

DE COELIBATV SACER.

sunt. Tales ergo personæ sine christianorum cōmunionē mancant, quæ etiam nec in conuiuiō cum Christianis cōmunicent, Et habetur in c. sicut bonum. xxvij. q. j.

Inno. primus epistola ij. ca. xv. inquit, Quæ Christo spiritualiter nubunt, & à sacerdote uelantur; si postea uel nupserint publicè, uel occultè corruptæ fuerint, non eas admittendas esse ad agendam pœnitentiam, nisi is cui se coniunxerant, de hac uita discesserit. Si enim de hominibus hæc ratio custodiatur, ut quæcunq; uiuente uiro alteri nupserit, habeatur adultera, nec ei agendæ pœnitentiæ licentia conceditur, nisi unus ex eis defunctus fuerit; quanto magis de illa tenendum est, quæ ante immortali se sponso coniunxerat; & postea ad humanas nuptias transire elegit? Et habetur in c. Quæ Christo xxvj. q. j.

Quod tamen dicitur, nō admitti ad pœnitentiam; non ita intelligendum est, ut aliquo tempore excludantur à pœnitentia, quæ dignè pœnitentiam agere uoluerint; sed prohibentur admitti ad pœnitentiam, quæ ab incesti copula discedere noluerint, ex sententia Theodori. Et habetur in c. Siquis uotum. xxvj. q. j.

Canone xv. Chalcedonens. cōciliij, & habetur in c. si qua uirgo. xxvj. q. j. statuitur, Virginem quæ se domino Deo consecrauit, similiter & monachum non licere nuptialia iura contrahere;

NON ABROGANDO.

quòd si hoc fuerint inuenti perpetrantes, excommunicentur.

Symachus non multo posterior, ut qui post Leonem primū sub quo habita est Chalcedone, synodus annis minus xl. fuit Pont. statuit, neq; uiduas ad nuptias transire patimur; quæ in religioso proposito diuturna obseruatione permanserunt. Similiter & uirgines nubere prohibemus, quas annis plurimis in monasterijs aetatem peregissee contigerit, prout habetur in c. Neq; uiduas xxvij. q. i. quod tamen Gratianus ascribit Gelasio.

Idem statuit primum Parisien. concilium canone iij. his uerbis. statuitur, qd sacrarum uirginum neque per raptum, neque per competitiones aliquas quisquam coniugia sortiatur: similiter de earum coniunctionibus abstinendum: & ij, qui eas rapere, aut competere uoluerint, à cōmunionem sunt remouendi.

Canone xij. primi Matisconen. concilij innouatur decretum primi Arelaten. & Valentin. conciliorum iisdem ferè uerbis.

Concilij Tiburien. huiusmodi extat decretum. Si quis sacro uelamine cōsecratam in coniugium duxerit, & post dicatum Deo propositum incesta fœdera sacrilegaq; miscuerit (ut in constitutis Gelasij Papæ cap. xx. legitur) protinus æquum est à sacra cōmunionem detrudi; & nisi per publicam probatamq; penitentiam omni-

DE COELIBATV SACER.

no non recipi: si tamen poenituerint, transeuntibus de seculo uaticum non negetur. habetur etiam in c. Si quis xxvii. q. i.

Cogitamus tot sanctissimorum Pontificum, & sacratissimorum conciliorum de Coelibatu decreta, quorum si spectes Candide Lector locorum interstitia, si temporum interualla, quibus sancita fuere, cognosces omnium ferè gentium nec unius sed plurium seculorum more receptum & cōprobatum decere, expedire oportere eos qui sacra ministrant, qui diuino obsequio se mancipant, castos & puros esse, & omnis concubitus immunditia carere; totoq; (ut aiunt) aberrare cœlo qui nostra ætate audent improbare sacerdotum cœlibatum, cū obstinate contendunt Coelibatus legem cū iure diuino naturaliq; pugnare, ab ipsis dissentire conciliorum canonibus, supersticiosam & periculosam esse, infinita parere scādala peccata & corruptelam publicorum morum: quo dogmate impio cū innumerabiles mortales plus carni, quàm spiritui deditos in perniciosum errorem & baratrū pertraxerint, operæpretium esse existimauimus illorum fundamenta eruiere, quibus conati sunt impium suum dogma stabilire.

OBIECTORVM DISSOLVTIO.

Primū inquirunt, Genesis docet homines conditos esse, ut sint fecundi, ut sexus recta ratione sexum appetat: cū igitur sit coniugium opus

NON ABROGANDO.

Dei; nec ordinatio Dei, nec Dei opus tolli possit sine singulari opere Dei, colligunt nec uotis id, neque statutis tolli posse.

Secundo loco ita argumentantur, Cum hæc creatio seu ordinatio in homine sit ius naturale, & sapienter iurecōsulti dixerint, coniunctionem maris & feminae esse iuris naturalis, naturaleq; ius immutabile sit, consequens uidetur semper manere ius cōtrahendi matrimonium: improbantes quod dicitur ab initio præceptum coniugium, nunc non esse præceptum, cū & nunc sicut olim homines secum afferant sexū. Hinc rethoricè exaggerantes exclamant. Sicut legibus humanis non potest natura terræ mutari, ne sit fecunda, ne germinet herbam uirentem: sicut aqua nec ui, nec arte cogi potest, ut perpetuò contra suum naturalem motum ascendat: sicut creata est hominis natura, ut non possit quis carere cibo & potu, aut aliis necessariis; ita & creata est, ut non possit non æstuarè, non flagrare desiderio sese propagādi, nec mutari potest hominis natura ne sit fecunda, ne sexus sexum appetat. Sicut nulli præcepit Deus ut esset masculus aut foemina, sed sic creauit, sic finxit & condidit, ut esset ex natura masculus & femina; sic non præcepit ut crescerent, & multiplicarentur; sed hoc naturæ & gemino huic sexui in seuit & indidit, ut in sese mutuò exardescant, & natiua ui atque impetu ad crescendū

DE COELIBATV SACER.

dum & propagandum se ferantur. Hunc igitur impetum has flammias sic ipsi naturæ infitas & sexui cognatas esse, ut nullis humanis aut ullius creaturæ uiribus cohercere aut reprimere ualeas, nisi Deus quem peculiari uocatione, aut dono sublimiore eximat.

- 43 His duabus rationibus, quæ inuicē cōnexæ sunt, respondebimus, quòd etsi homines conditi sunt, ut fēcūdi sint, ac natura ipsa duce sexus sexum appetat, ac etiam iuris naturalis sit maris & foeminæ coniunctio; non tamen naturæ hic instinctus in homine est, qualis est in brutis; quæ ex eo quòd à natura ducuntur, uniformiter agunt: idq; fieri oportet quod ius naturæ præcipit; quo uidemus animalia ratione carentia, quorum foetus non indigent paterno auxilio, indifferenter quancunque sui generis fēminam inire, & in suo quæq; genere uniformiter agere: terræ est germinare herbam uirentem; grauiū, descendere; leuium sursum ferri: aquā uidemus fluere, ignem adurere, & idem de ceteris: & hæc quidem ex necessitate. Non sic homines, nō sic; qui sponte agunt; qui libero utuntur arbitrio; qui uolentes operantur etiam naturæ opera, nolentes abstinere: quibus etsi quæ admodum ceteris animantibus à natura tributum sit, ut sint fēcundi, ut sexus sexum appetat; tamen eisdem utpote animantibus ratione utentibus tributum est ab eadem natura, ut
- 44

NON ABROGANDO.

sponte non necessario eligant quid faciendum sit, & à quibus abstinendum: cum in eorum electione non concurrant solùm uniuersalia principia, quæ à natura sunt inserta; sed ratio etiã considerans particularia. Et quoniam hæc pro temporum, pro rerum & personarum qualitate, quin etiã quandoque per errorem, qui fit in particularibus nõ eadem sunt apud omnes, nil mirum si non sit unus uiuendi modus in omnibus; quod non minus in homine naturale est, quàm concupiscentia, fecunditas & similia. Propterea homo diuinitatis particeps nec brutis, nec plantis ac multo minus elementis est comparandus.

Ad id uerò quod dicitur, Ius naturale immutabile est: maris & feminae coniunctio naturalis iuris existit. igitur nec legibus humanis, nec uoto tolli potest. Respondemus ius naturale immutabile dici, quòd in totum tolli aut mutari non possit, quemadmodum nec ius diuinum; quòd idem sit apud omnes gentes aut omnes nationes, nec uno quidẽ seculo, sed ab origine mundi perpetua successione usque ad finem seculi permansurum. Non huiusmodi ius ciuile, quod non omnibus gentibus est cõmune, nec perpetuò manens, quodq; sepius pro rerum, pro temporũ ratione abrogatur & antiquatur. Ea uerò quæ iuris naturalis sunt licet in totum tolli non possint, immutari tamen, quod ad aliquos

DE COELIBATV SACER.

pertinet, possunt, Exempla habemus delib-
tate à natura hominibus data: de cōmuni rerū
possessione: de acquisitione eorum, quæ terra
marique; capiuntur. Hæc enim inter ea quæ de iu-
re naturæ sunt, à iurecōsultis numerantur: quæ
iure gentium aliqua ex parte sunt immutata.
Iure enim gentium introductæ seruitutes: iure
gentium rerū proprietates; quo dicimus, hoc
meum, illud uerò tuum. Iuris naturalis est rei
depositæ, aut cōmendatæ pecuniæ restitutio: &
tamen si gladium qui apud te deposuerit san-
guinis, repetat insaniens, nō reddere officium
erit, reddere peccatum. Et si is qui apud te pe-
cuniam deposuerit, bellum inferat patriæ, lice-
bit non reddere. Nec mirum si ius naturale mu-
tationem admittat: quandoquidem nec ius di-
uinum prorsus sit immutabile. Exempla habe-
mus de uotis, de iuramentis, de festi diei obser-
uatione, & de alijs plerisque; etiam decalogi præ-
ceptis; quæ aliquando nos transgredi humana
lege permissum est, & mutationem recipiunt.
Quapropter licet ius diuinum & ius naturale
immutabilia censeantur, quia in uniuersum
tollī non possunt; nil tamen prohibet, quin ali-
quibus & aliqua particulari ratione liceat ab eis
recedere. Nec tamen negamus, quod sicut tali-
ter creata est hominis natura, ut non possit ca-
rere cibo & potu, aut alijs necessarijs; ita creata
sit, ut non possit non cōstare, non flagrare de-
siderio

NON ABROGANDO.

fiderio sese propagandi, nec mutari possit hominis natura, ne fecunda sit, ne sexus sexum appetat. Cum hæc nec sacri baptismatis regeneratio, nec merita passionis domini nostri Iesu Christi, quibus ipsa innititur regeneratio, sustulerint. Sed his non repugnat, quin arbitrii nostri sit (adiuuante diuina gratia) huiusmodi nobis à natura inditæ concupiscentiæ nõ assentire, huic naturali resistere desiderio. Libido enim, ira, cupiditas, lætitia, tristitia & id genus alia etsi sint animi passionēs nobis à natura datæ; non tamen ita insitæ homini, ut eis resisti nõ possit; nec ita homini sunt naturales, quod etiam non sint eidem uoluntariæ. Aristoteles enim inquit, Ira & libido homini maximè naturales sunt, sed ira magis, quàm libido. Et propterea magis dedecet hominem nõ posse sese à libidine, quàm ab ira temperare: multoq; turpior est incontinentia circa libidinem, quàm circa iram. Ex quibus consequitur non minus quem posse abstinere ab actibus uenereis & libidine, quàm qui suapte natura iracundus est potest (si uelit) ab ira se temperare, ac illam cõpescere: quod multos prudentes uiros fecisse & facere, nemo est qui inficietur. Quid ergo prohibet hominem ratione utentem, sponte operantem, brutis plantisq; dissimilem concupiscentiam sibi ingentam compescere, & licet exæstuet, cohibere, ne belluarum more in libi-

DE COELIBATV SACER.

dinem feratur? Quod tum debet maxime cū Deo, cum ecclesiæ non coactus sed uolens & sciens continentiam promiserit.

Tertio loco obijciunt dictum illud Pauli, primo Cor. vij. Propter fornicationem unusquisque habeat uxore suam. Hoc mandatū (inquiunt) ad omnes pertinere, qui non sunt idonei ad Cēlibatum: propterea melius esse nubere, quā uri. Et dominum dixisse. Non omnes capiunt hoc uerbum, sed quibus datum est. Mat. xix. Hoc præceptum ad omnes pertinere, qui donum Dei non sunt consecuti siue sacerdotes sint, siue laici. Locutum Paulum de coniugio tanquā de remedio, & propter illa incendia iussisse nubere. Addunt, hoc mandatum; Melius est nubere, quā uri, nullam humanā authoritatem, nullam legem, nulla uota tollere posse: quia hæc non tollunt naturam aut concupiscentiam. De hoc respondemus illud Pauli, Vnusquisque uxorem suam habeat; indulgentis fuisse, non mandantis. Suadet enim nolentem continere, uxorem ducere; nō absolute homini ducendam uxorem. Nam postquā dixerat. Propter fornicationem autem unusquisque uxorem suam habeat, addidit. Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum præceptum. Volo autem omnes uos esse sicut me ipsum. Quod est dicere. Cupio omnes coelibes esse, & mulierem non tangere. Quod

NON ABROGANDO.

non dixisset, si fuisset præceptum. nec dixisset. Solutus es ab uxore? noli quærere uxorem. Si autem acceperis eam, non peccasti. Et si nupserit uirgo, non peccauit: tribulationem autem habebunt carnis: ego autem uobis parco. Nonnulli etiam interpretantur Paulum eo capite. rescribere Corinthiis consulentibus, an esset habentibus uxore, abstinendum à re uxoria; & tunc coniugatos alloqui, Bonum est homini mulierem non tangere, cõmuni scilicet consensu. sed propter fornicationem unusquisque uxorem suam habeat, suam scilicet non alienam, ad fornicationem euitandam: & unaquæque mulier uirum suum. Quod explicat subiiciens. Vxori uir debitum reddat: similiter autem & uxor uiro. Mulier potestatem sui corporis non habet, sed uir, ut scilicet abstinere possit inuito uiro. Similiter & uir sui corporis potestatem nõ habet: nolite fraudare inuicem, nisi ex consensu: ne scilicet nolens continere, incidat in fornicationem, si debitum ei negaretur. Quod autem additur. Melius est nubere, quàm uri: non excludit, quin melius sit coelibem esse, quàm nubere: nec astruit alterum illorum esse necessarium. quoniam qui continens est, nec uritur, nec uxori iungitur. Uri enim eũ dicimus, qui continere non uult, & stimulo carnis nolens resistere, succumbit. Inde uri malum est, tentari, autem nequaquã, iuxta illud Iacobi, ca. primo.

DE COELIBATV SACER.

- Omne gaudium existimate fratres cum in uarias tentationes incideritis. Et Paulus. Tētatio parit probationem. Et Tobie xij. ad Tobiam Angelus. Cum iustus esses, necesse erat, ut tentatio probaret te. Propterea dictum fuit Paulo
- 49 Sufficit tibi gratia mea: uirtus enim in infirmitate perficitur, secundæ Cor. xij. Et licet arbitrij aut facultatis nostræ non sit carere concupiscentia & stimulo carnis nobis cōgenitis; & ea nulla lege, nullo uoto tolli possit; nostræ tamen facultatis est, & hoc etiam nobis congenitum cum uolumus (adiuuante diuina gratia) huiusmodi concupiscentiæ non assentire, & ab eo actu abstinere, ad quem natura ipsa proni sumus.
- 50 Nec his aduersatur, quòd continentia donū Dei sit, nec omnes capiant hoc uerbū, sed quibus datum est. Quoniam non adeo Dei donū est; quòd illud habentes quasi prædestinati necessariò abstineant, laudante domino eos qui seipso castrant propter regnum cœlorum. Se ipsos inquit propria scilicet uoluntate, superna tamen adiuti gratia. Et propterea dixit Hieronymus. Neino putet ex hoc, quòd continentia donum Dei sit; & ex hoc, quòd non omnes capiunt hoc uerbum, sed quibus datum est, uel fatum uel fortunam introduci, quòd n̄ sint uirgines, quos ad hoc casus perduxit. Quoniam id datum est à Deo ijs, qui petierint, qui uo-

NON ABROGANDO.

luerint, qui ut acciperent laborauerint. Propè enim est dominus omnibus inuocantibus eum in charitate; uoluntatem timentium se facit, & deprecationem eorum exaudit. Et donum Dei non dari petentibus pugnat ^u uerbis Christi. Sic enim ipse inquit. Si uos cū sitis mali, nostis bona data dare filiis hominum; quanto magis pater uester de cœlo dabit spiritum bonum petentibus se? Quapropter præclare Euthimius in illud Matt. cap. xix. Soli illi sermonem hunc suscipiunt & ferunt, quibus datum est hoc donum à Deo: datum est autem ijs, qui petierint. Petite enim ait, & dabitur uobis. Petentibus inquā non simpliciter sed feruenter & perseueranter & sicut oportet. Significatum est ergo uirginitatem donū Dei esse, & dari ijs, qui petunt ut oportet. Quod comprobatur Chrysostomus in eundem locum cū dixit. Ideo non omnes capere possunt, quia non omnes uolunt. Palma proposita est: qui concupiscit gloriam, nō cogitet de labore. Nemo uinceret, si omnes periculum timerent. Ex eo igitur, quòd quidā à proposito continentię cadunt, nō exanimant cæteros. Quod ergo dixit, Quibus datum est, illud ostendit: quia nisi auxilium gratiæ acciperemus, nihil nobis ualeret. Hoc autē auxilium gratiæ uolentibus non denegatur. dicit enim dominus, Petite & accipietis. Nec etiam (ut dixit idem Chrysostomus, ad Hebræ. Omel. vii.)

51 oportet dicere, Non possum continere, & accusare conditorem, quod ei donum non dederit. Si enim impotentes fecisset nos Deus; nisi sciuiſſet quod omnes poterant, non dixiſſet Paulus. Volo omnes uos eſſe ſicut meipſum. Quin imò cū eodem Paulo dicere debemus. Omnia poſſum in eo, qui me confortat, Deus. Quod ſi adeſt ſtimulus carnis, & cōcupiſcentia nobis congenita nunquā tamen deeſt remedium ei; qui tentatur; quo liberari poſſit à lapſu: cū firma fide teneamus quod ait Paulus. Fidelis eſt dominus, non ſinet nos tentari ultra id quod poſſumus; ſed faciet in tentatione prouentum, ut poſſimus ſuſtinere. Non immeritò Cyprianus poſtquā Virginitatis conſilium à domino & Paulo datum ſuis laudibus extulit, adiecit. Quod ſi diuinis conſilijs obuiau-
erunt tentamēta, & liberatas mētes ad carnales reuocauerunt appetitus, adeſt Deus fortis; ne ſpem ponat homo in homine: nec in brachio carnis ſuæ conſidat. Qui mundum uicit, uictoriam ſuis promittit militibus. His itaque datum eſt, qui uoluerint: & omnes difficultates ſuperabit larga Dei bonitas; qui dat omnibus affluenter, & nō impropert eis; qui nobis pollicitus eſt, Si manſeritis in me, & uerba mea in uobis manſerint, quodcunque uolueritis, petetis: & fiet uobis. Et quanuis Paulus locutus ſit de coniugio tanquā de remedio aduerſus carnis incendia, ne quis

52 uratur: ab ijs tamen dissentimus, qui censuere coniugium unicū & omnibus fore remedium. Quoniam si non aliud daretur remedium, sequeretur quòd si uxor in aduersam incidere valetudinem, propter quā perpetuò foret impotens reddere debitum uiro, si nollet uir continere; secundā posset superinducere: quod utiq; absurdum esset. Haberet enim quis duas uxores: cum propter infirmitatem antèrius matrimonium non dirimatur. Non ergo ducenda uxor sacerdoti, quòd nullum possit aliud inueniri remedium, ne uratur: sed alio uti debet remedio, & cum Paulo castigare debet corpus suum, & in seruitutem redigere: humili prece diuinum implorare auxilium, ut adsit; nec non postulare Dei gratiam, & donum continentie: Deus enim & pater domini nostri Iesu Christi pater misericordiarum, & Deus totius consolationis non aspernabitur eum. Et qui dixit; Petite, & dabitur uobis: pulsate, & aperietur uobis, exaudiet eum. Qui uerò hæc neglexerit remedia, sibi imputet, non expectet ut de cælo sibi demittatur donum continentie.

His astipulatur Cyrillus libro ix. super Leuiticū, cum dixit. Non auditis ex diuinis scripturis, q̄ certamē est inter homines carnis aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem? & nescitis quia si carnē solam nutriatis, & ipsam frequenter mollitie, ac iugi deliciarum fluxu foueatis,

DE COELIBATV SACER.

insolescet necessario aduersus spiritum: & fortior illo efficietur? Quod si fiat, sine dubio cum in ditionem suam redactum suis coget uitijs obedire. Si uero ad ecclesiam frequenter uenias; aurem diuinis literis admoucas; explanationem coelestium mandatorum capias, sicut cibus & delitijs caro, ita spiritus diuinis uerbis conualefcet, ac sensibus & cupiditatibus robustior effectus carnem sibi parere coget, ac suis legibus obsequi. Nutrimenta igitur spiritus sunt diuina lectio, orationes assiduæ, sermo doctrinæ: his alitur cibus, his conualefcit, his uictor efficitur. Quod quia non facis, noli conqueri de infirmitate carnis tuæ: tu eam aduersus spiritum armas, & potentem facis, cum eam carnibus satias, uino nimio inundas, omni mollitie palpas, & ad illecebras nutris. An nescis, quia non potest ædificium istud ecclesiæ ex leprosis lapidibus construi? audi quod dicit Apostolus, Modicum fermentum totam massam corrumpit: expurgate uetus fementum.

Fatemur tamen hanc uocem, Melius est nubere, quàm uri, nulla humana autoritate, nulla lege, nullis uotis tolli posse. Sed hoc non excludit quin sit coniugio continentia præferenda: quòd si quem castitatis uoti poeniteat, nec uelit ipse continere, non propterea ne uratur, ducenda est illi uxor: quoniam ab hac potestate sponte se abdicauit: & cum ducere non possit,

NON ABROGANDO.

uti non potest hoc remedio; & si duxerit, non erit uxor sed adultera & sacrilega: nec de his coniugibus dici poterit Deum eos iunxisse, & si iudicio ecclesiæ separentur, nō tam ab homīne quā à Deo separari censerī debent; qui mandauit, Vouete & reddite domino Deo uestro omnes qui in circuitu eius affertis munera. Et, Redde altissimo uota tua. Siquis uirorū uotū domino uouerit, aut se constrinxerit iuramento, non faciet irritum uerbum suū. Et sicut coniugium nō est unicum remedium ne quis uratur, sic nec omnibus. Non enim his potest esse remedium quibus adhiberi non potest: nō secus ac si imperitus medicus potionē alioqui saluberrimam porrigeret patienti uomitū, qui eam aut recipere aut retinere non posset.

- 13 Quarto loco obijciunt antiquos canones non prohibuisse coniugia nec contracta dissoluisse: & si qui contraherent, remouerentur ab administratione; nouos canones prohibere contrahere, & contracta dissoluere contra mandatum Christi, Quos Deus coniunxit, homo non separet. Pugnare itaque pontificiam legem de Coelibatu cum antiquis conciliorum decreti. Respondemus falsum esse quod assumitur: antiquos canones non prohibuisse sacerdotū coniugia: cum prohibuerint illa apostolorum canones, & quæ supra citauimus conciliorum decreta non recentia sed ante undecies centenos

DE COELIBATV SACER.

annos; quę etiam illa ut non iure contracta dissoluerunt, imò irrita esse declararunt, quòd legitimo careant còsensu; quo sponte non coacte se ipsos priuarunt, cum sacros ordines susceperunt. Et sicut habens uxorem legitimo caret consensu, quo possit aliam ducere: sicut qui rem suam uendiderit, illamq; emptori tradiderit, alteri uendere prohibetur: sic qui sacros susceperint ordines, qui se religioni addixerint, legitimo carent consensu, sine quo matrimonium irritum est, & inane nò minus ac infantis coniugium, aut si quis cum matre aut sorore contraheret: nec dici potest Deum hos coniungere, aut homines eos separare, cum non sit legitima coniunctio consensu legitimo deficiente.

54 **Q**uinto obijciunt Grangē. concilium cū dixit. Siquis dixerit presbyterum coniugatum quasi propter nuptias offerre non debere, & ab eius oblatione ideo abstinere, anathema sit. Et habetur in c. Siquis discernit. xxviii. dist. Cui respondemus eo tempore factum decretum quo permissum erat habentibus uxorem ad sacerdotium promoueri. Siluestro enim Pont. habitum est Grangē. concilium: quod tamen non permittit sacerdotes uxorem ducere, sed tantum nò improbat sacerdotem uxorem habere, quā ante sacerdotium duxisset.

55 **S**exto obijciunt illud Pauli Primę ad Timot. capit. iiii. Spiritus autem manifeste dicit, quia in

NON ABROGANDO.

nouissimis temporibus discedent quidam à fide attendentes spiritibus errorum & doctrinis demoniorum in hypocrisi loquentium mēdaciū, & cauteriatam habentium suam cōscientiam prohibentium nubere. Quibus ex uerbis colligunt legem Cœlibatus cum Paulo pugnare, quòd eam dicat legem demoniorū. Respondemus Paulum non hanc legem damnassee, sed spiritu sancto dictante prænunciassē in Ecclesia futuros hereticos, qui nuptias ī uniuersum damnarent, tanquā illicitas & à demonibus inuentas, quales Encratitæ, Marcion, Manes, & Tacianus fuerunt; quos reprehendit Beda in Omel. De nuptijs Canæ Galilææ inquit, quòd si toro immaculato debita castitate celebratis nuptijs culpa inesset, nequaquam dominus ad eas uenire, nec illas signorum suorū initijs consecrari uoluisset. Nos autem nō damnamus nuptias in uniuersum, nō immemores eius quod dixit dominus. Quod Deus coniunxit, homo nō separet: nec obliti eius quod dixit Paulus, His qui matrimonio iuncti sunt, præcipio non ego sed dominus, uxorem à uiro nō discedere, non item illius quod dixit, Si acceperis uxorem, non peccasti: & si nupserit uirgo non peccauit, non illius quod dixerat in epistola ad Hebræ, Honorabile connubium, & torus immaculatus. nec ignoramus coniugium esse amoris imaginem, quo Christus complectitur

DE COELIBATV SACER.

Ecclesiam. non denique inmemores sumus præcepti Petri dati mulieribus, ut sint subditæ uiris suis: & uiris, ut præstent honorem mulieribus tanquam coheredibus gratiæ uitæ. Sed damnamus eos, qui post uotum cælibatus uxores ducunt, qui fidem suam irritam faciunt, qui non uxoribus sed sacrilegis & adulteris mulieribus copulantur: permittimus nuptias; neminem ad cælibatum compellimus.

Septimo obijciunt matrimonium mundum esse, quia sanctificatum uerbo Dei sit, cū dixit, Faciamus ei coadiutorium simile sui; masculum & feminam creauit eos, benedixitq; illis Deus. Matrimonium res est licita & approbata uerbo Dei: Christum uocasse coniugium rem diuinam, cum dixit. Quos Deus coniunxit, homo nō separet. Paulum dixisse, sanctificari uirum infidelem per uxorem fidelem. Non igitur interdicendum coniugium sacerdotibus, cū deceant eos quæ munda sunt, quæ sancta sunt, quæ bona, quæ diuina. Responsum his dedit Augustinus in Quæstionibus utriusque testamenti, quæst. cxxvñ. cū dixit. Si forte dicatur, Si licet & bonum est nubere, cur sacerdotibus uxores ducere nō licet? Quis nesciat unūquēq; suam legem habere? Est enim quod omnino generaliter non licet: est item quod alijs licet, alijs non licet. Et est quod aliquando licet, aliquando non licet, Anteq̃ ecclesiasticus sit, licet

NON ABROGANDO.

ei negociari; facto iam non licet. & Christiano
cum uxore sua conuenire aliquando licet, ali-
quando non licet: propter enim dies processio-
nis non licet conuenire; quia & laicis abstine-
ndum ad tempus ut uacent orationi. Et ex post.
Sicut ad comparisonem lucernę tenebrę non
tantum obscurę sed etiam sordidę sunt: ad cō-
parationem autem stellarū lucerna caligo est:
ad solis comparisonem stellę nubilosę sunt;
ad Dei autem claritatem sol nox est. Ita quę
ad nos licita & munda sunt ad Dei autem di-
gnitatem illicita & quasi imunda sunt. quanq̃
enim bona sunt Dei tamen personę non cōpe-
tunt. Ex quibus Augustini uerbis satis liquet,
quod etsi coniugium mundum sit, uerbo Dei
sanctificatum, res licita & sancta, continentię
tamen comparatum, & habita ratione quales
esse debeant ministri Dei, res est impura & sor-
dida: & propterea magis decere sacerdotes &
Dei ministros castitatem & continentiam.

56 Quod si dixerint interpretandum esse quod dici-
tur, sacerdotes mundos esse oportere, de mun-
ditia cordis. Et Esaiam cum dixit, Mundamini
qui fertis uasa domini, iubere ut sacerdotes ha-
beant mentes non pollutas scortatione & alijs
sceleribus; sed agant pœnitentiam, Deo obe-
diant, & locupletentur donis spiritualibus, ti-
more, fide, constantia, & cæteris uirtutibus
57 Respōdemus q̃ mundities ista cordis, qualem

DE COELIBATV SACER.

deceat sacerdotem, quæ uberior esse debet, haberi non potest ab ijs, qui matrimonio copulantur. cum carnis uoluptas distrahat animum à Dei contemplatione. quanuis enim per actum matrimonij non separetur quis à Deo secundum habitum charitatis & gratiæ: nec de coniugatis dici possit illud Esaiæ. Iniquitates uestræ diuiserunt inter uos & Deum uestrum. cum nec crimen sit, nec peccatum. separat tamen secundum actum contemplationis & dilectionis. quemadmodum per animi occupationem circa res exteriores & licitas ac honestas quis retrahi dicitur à diuinorum contemplatione: à qua cū recesserimus, minor est cordis mundities: quæ comparata ei, quam deceat sacerdotem habere, immunditia dici potest, ut supra disseruimus ex sententia Augustini.

Octauo obijciunt illud Pauli ad Timot. cap. iij. & Tit. ca. primo. Oportet Episcopum esse unius uxoris uirum. quod non solum permittere, sed etiam necessitatem inducere uidetur. Respondemus uerba illa interpretanda, Episcopum oportere esse unius uxoris uirum, id est non plurium non bigamum, nec secundæ alligatum uxori: non autem eos, qui prouehuntur, uxorem habere debere, & si non habeant repellendos. Alioqui ipse, qui uxore caruit, & Ioānes apostolus Episcopi non fuissent. Cui consonat quod dixit Hieronymus in lib. Annotationum super co-

NON ABROGANDO.

dem loco Titi. Diaconi sint unius uxoris uiri, non ut si nō habent ducant, sed ne duas habuerint. Si enim digniorem faceret uxor, cur non magis bigami aut trigami ordinarentur?

Quod uerō dixit Chrysostomus Omel. ij. in epistolam ad Tit. & eius abbreviator Theophylactus. Siquis est unius uxoris uir, filios habens fideles &c. cum inquit. Cuius rei gratia huiusmodi homines in medium adducit, obstruere prorsus intendit hereticorum ora, qui nuptias damnabant: ostendens eam rem culpa carere, iure ita esse pretiosam, ut cum ipsa etiam possit quispiam ad sanctum Episcopatus solum subuehi. De sacerdotibus orientalibus seu grecis intelligendum est, quibus licet uti matrimonio ante ordinationē contracto. Quemadmodum Pelagius non repulit eum ab episcopatu, qui habens uxorem & filios electus fuerat Episcopus Siracusā. ut habetur in c. De Siracusana. xxviij. dist. Sequebantur enim Siculi grecorum consuetudinem; uel fuit uxore permitte & continentiam promittente.

Idē Chrysostomus eundē tractans locū Omel. x. in priorem epistolam ad Timot. aliam attulit interpretationem cū dixit. Non hoc uelut sentiens scripsit, quasi nō liceat absque uxore Episcopum fieri, sed ei rei modum constituens, iudæis quippe licebat secundo matrimonio iungi, & duas simul habere uxores. quibus uerbis

DE COELIBATV SACER.

bigamiam sacerdotibus interdictam innuit: & apud gręcos eum qui uxorem unam habebat,
 59 Episcopum constitui posse. Nil mirum si Basiliscus pater uxorem habuit, cum factus est Episcopus, ut refert Gregorius Nazianzenus in Monodica in Basilium: & Polycrates Episcopus
 60 Ephesi dixerit, Et ego omnium uestrum minimus traditionem parentũ meorum obseruo: septem enim ex parentibus meis per ordinem fuerunt Episcopi, ego octauus: qui omnes obseruauerunt hunc diẽ, de die Paschę differens, ut refert Euseb. lib. v. Ecclesiast. Hist. ca. xxiiij. Sed nõ multũ placet hæc interpretatio: tum quia tẽpore Pauli & annis ante ccc. defierant hebręi habere duas uxores. & ante id tempus ij tantũ habuerant, quibus diuina reuelatione permissum fuerat, & tẽpore quo opus fuerat multiplicari Dei cultores: tum etiam quia non recte ex illo Pauli loco repellerentur a sacerdotio qui unam post aliam habuissent uxorem, si de habentibus simul duas uxores locutus fuisset. Præterea non erat opus Paulum repellere a sacerdotio duas habentes uxores, cum tempore euangelicę legis ex Saluatoris præscripto nulli liceret duas habere uxores, etiã si ex gentilitate conuersus prius duas habuisset. ca. Gaudemus, de diuort.

Nono obijciunt de gręcis sacerdotibus, qui habentes uxores licite funguntur sacerdotio. c. cum Olim.

NON ABROGANDO.

61. Olim. de cleri. coniug. Respondemus id esse, quoniam lex antequam recepta fuerit, excluditur per desuetudinem sciente & non contradicente legislatore, modo non sit iuris diuini, ex cōmuni Doctorū sententia in c. j. de treug. & pace. Cuius ratio est, quoniam in lege id tacite actum uidetur, ut post promulgationem recipiatur, & tolerante superiore legem non recipi pro nō lata habetur. c. in istis. §. leges. iij. dist. Nec censentur propterea græci legem cōtemnere, aut peccare Papa sciente, & tolerante eorum consuetudinē. quoniam nō semper quod statuit Rom. Ecclesia, uult aut cogit ab omnibus obseruari. Sicut in simili causa dixit canonum interpretes, in c. clerici de uita & hone. cler. q̄ Transalpini non coguntur uti uestibus affibulatis sicut Itali, non obstante noua constitutione Inno. iij. in concilio generali, de qua in d. c. clerici. quia lex consuetudini Transalpinorū nō conueniebat: & ea de causa lex constrinxit eos, qui prius consuetudinem admiserant abstinendi ab uxoribus, quales erant occidentis sacerdotes: græci autem tolerati; quòd apud eos consuetudo foret admitti ad sacerdotium coniugatos; etiam si cōmuni consensu continentiam non pollicerentur.

Decimo obijciunt, in lege permittebatur coniugium sacerdotibus, ergo nec nostris prohibendum: usum moderari posse per interualla, quæ admodū laicis suadet Paulus abstinere ad tem-

E

DE COELIBATV SACER.

pus, ut uacent orationi. Nec ex hoc, q̄ oportet sacerdotes semper orare, oportet eos semper abstinere. quoniam & legis sacerdotes extra uicis suæ tempus orabant, nec tamē ab uxoribus abstinebant. Sed huius obiectionis responsum colligitur ex decretis summorum Pontificum & sacrorum conciliorum supra citatis, quòd scilicet sacerdotes legis per interualla seruiebāt altari, nostri assidue & semper. illis permittebatur coniugium, quòd ex sola tribu Leui erant sacerdotes: propterea necessaria erat propagatio & coniugium, ne deperiret tribus. illud erat sacerdotium necessarium, nostrum uoluntarium. illi panes propositionis & hircorum sanguinem Deo offerebant; nostri panem uiuū, qui de cēlo descendit, & hostiam quę omnium sustulit peccata. Non itaque, cum non una sed plures sint diuersitatis rationes, sacerdotum ueteris & noui testamenti, ita licet colligere, sacerdotes ueteris legis extra uicis suæ tempus orabant, & uxoribus adhærebant. ergo & sacerdotes nouæ legis adhærete possunt.

Vndecimo obijciunt decretum Ancirañ. concilij cum dicitur. Diaconi quicunque ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt dicentes se uelle uxores habere, nec posse continere: si hi postea ad nuptias peruenerint, maneat in ministerio: propterea q̄ his Episcopus licentiam dederit; quicunq; sanè tacuerint, & susceperint manus impositionem professi cōtinen-

NON ABROGANDO.

63 tiam : si postea ad nuptias peruenerint, à ministerio cessare debebunt. Et habetur in c. Diaconi. xxvij. dist. Quod indicare uidetur etiam promotos ex Episcopi indulgentia posse coniugio uti. Respōdemus id nequaquā ex eo decreto colligi, sed hoc duntaxat, q̄ hi qui protestati sunt se uelle habere uxores, si postea ad nuptias peruenerint, manere possunt in ministerio, propterea q̄ his licentiam Episcopus dederit. non autem q̄ retinere possint uxores : adeo q̄ in hoc solo differētia sit inter eos qui protestati sunt, & illos qui tacuerunt, quoniam hi priuātur ministerio, illi retinentur : uterq; tamen uxorem dimittere tenetur. Nam etsi illi protestati sint se uelle uxores habere, quia tamē permiserunt se ordinari, caracterem receperunt, facto recedentes à protestatione; ex quo irritum est coniugium; & quā duxerunt, post promotionem tenentur dimittere. cū ordo sacer & cōtrahere impediāt, & contractū dirimat. c. si quis eorū. xxxij. dist. c. j. de cleri. coniug. c. j. de uoto. lib. vj. Consensus tamen Episcopi eū eximit à poena priuationis ministerij.

Duodecimo ut probent promotos ad sacros ordines in græca Ecclesia matrimonio iungi posse, citant decretum Stephani Pape quod habetur in c. Aliter. xxxi. dist. cū dicitur. Aliter se orientalium traditio habet ecclesiarum; aliter huius sanctæ Rom. Ecclesiæ, nam eorum sacerdotes, diaconi, aut subdiaconi in matrimonio copu-

DE COELIBATV SACER.

lantur ridiculamq; dicunt & sophisticā glos-
fatoris interpretationem cū dicit, copulantur,
idest copulato utuntur. quasi copulari non car-
naliter misceri significet, sed dūtaxat uxorem
ducere. Sed ipsi potius sunt deridendi, q̄ non le-
gerint uel legisse dissimulauerint quod habe-
tur in sexta Synodo registratū in c. Quoniam
xxxi. dist. cum dicitur. In Romani ordine cano-
nis esse cognouimus traditum eos, qui ordinati
sunt diaconi uel presbyteri, confiteri q̄ nō suis
iam copulentur uxoribus. Ex quibus uerbis re-
cte colligi potest, uocem hanc copulari signifi-
care cum ante susceptis uxoribus commisceri.

- 64 Idem designat uerbū decreti Stephani, in ma-
trimonio copulantur. Si enim de matrimoni
noua coniunctione intellexisset, non dixisset,
in matrimonio, sed matrimonio copulantur.
Et hic est germanus illius decreti sensus.

Deimotertio obijciunt illud Augustini in lib. De
bono Viduitatis ad Iulianum quod habetur in
c. Quidam. xxvij. dist. cum dicitur. Quidam
nubentes post uotum asserunt, adulteros esse.
Ego autem dico uobis, q̄ grauiter peccant qui
tales diuidunt, licet Gratianus citet Augu. lib.

- 65 de bono coniugali ad Iulianum. Respondemus
Augustinum de simplici uoto locutum, quod
impedit contrahendum: non tamen dirimit
contractum. c. consuluit. c. rursus. Qui cleri. uel
uouen. c. j. de uoto. lib. vi. Ratio autē diuersitatis
ex sententia Diui Thomæ in. iij. dist. xxxvij.

NON ABROGANDO.

arti. iij. est quia per promissionē quæ fit in uoto simplici nemo trāsit in alterius potestatem; transit autem per solenne religionis uotum & per matrimonium: quibus quis amittit sui corporis potestatem. aut etiam quia simplex uotū promissio est de futuro, solenne de præsentī.

Et quemadmodum sponsalia de futuro soluuntur per matrimonium uerbis de præsentī contractum, sic uotū simplex per matrimonium, & quæcunq; uota simplicia per ingressum religionis. Non autem ratio est, q̄ uoti solennis transgressio peccatum sit & scandalum, nō ita dem simplex. quoniam esse potest q̄ simplex uotū magis publicum sit, q̄ solenne: & solenne sine scandalo, si solēniter uouens in longinquis regionibus ubi eius professio ignoraretur, matrimonium contraheret; & simplex cū scandalo, si publicū foret & notorium ipsum uouisse.

Quod si quis dixerit, solēnitas uoti non maius robur tribuit, q̄ iuramentum: sed uotū simplex cum iuramento non dirimit cōtractum. c. Requisiuit de sponsa. igitur nec uotum cum solēnitate. Respondemus ex uno aliud nō inferri: quoniam per iuramentum quis non transit in alterius potestatem, quemadmodum per solēne uotum. Itaq; sponsalia etiam iurata soluuntur per subsequens matrimonium, per quod quis transit in alterius potestatem, non p̄ sponsalia iurata. Illud autem Celestini. iij. de quo in c. Rursus. Qui cleri, uel uouen. q̄ uotū sim-

DE COELIBATV SACER.

plex non minus obligat, q̄ solenne aut cū iuramento. intelligendum est non minus obligare, quia uterq; uoti reus est, & Deum offendit; sed non quo ad dirimendum, his quas diximus rationibus. hęc sanctus Thomas secunda secūda, q. lxxxvii. ar. vii.

- 68 Decimoquarto obijciunt nullum emitti uotum in sacrorū ordinū susceptione, cū castitas promittatur duntaxat quatenus humana fragilitas permiserit. quę uerba minime uidentur coniugium excludere. Respōdemus q̄ etsi uotum exteriore oris prolatione minime explicetur, publico tamen factō in facie Ecclesię tacite recipitur, cū scilicet non ignorantes Ecclesiam ipsam spiritus sancto dictante cōstituisse, neminem ad sacros ordines conscendere, qui nō proposuerit se caste uicturum, solenni consecratione ordines suscipiunt à Pontifice sacrorū administratore. quod indicant, c. Nullum. c. Decernimus. xxviii. dist. c. Quoniam. xxxi. dist. Et q̄ uotū sit, attestatur Origenes in Nume. cap. ii. cum inquit. Mihi autem uidetur, q̄ illius solius est offerre sacrificium indefinens; qui indefinēter & perpetuō se deuouerit castitati. Eius cōtestis est Beda, quē Venerabilem appellarunt, super illud Matth. cap. x. Qui potest capere capiat. cum inquit. Anteq̄ coeperit sacerdos esse per uotum, uideat si potest adimplere promissum. Deinde subiiciens. Qui iam consenserit esse sacerdos, uoto castitatis se spōte cōstrinxit.

NON ABROGANDO.

Astipulantur his, iura, quibus habetur græcos uotum castitatis non suscepisse, c. Vt clericorū. De uita & hone. cleri. c. cū Olim. De cleri. coniug. & decretorū aggregator Gratianus in. e. i. xxxviiij. dist. cū dixit. Ecce ostensum est, q̄ nolentes uouere castitatem nec ad subdiaconatū, nec ad superiores gradus ascendere possunt. citans Gregorium ad Petrum subdiaconum cū dixit. Nullum facere subdiaconū Episcopi præsumant, nisi qui se caste uicturum promiserit. Et alibi inquit, Orientalis ecclesia cui sexta synodus uiuendi regulam præscripsit, uotū castitatis in ministris non suscepit. eo. c. Quoniam. in fi. xxxi. dist. q̄ etsi tacitum uotum uideatur; nil tamen repugnat esse solenne, & obligatorium ex canone Ancirañ. concilij. cap. x. & habetur in c. Diaconi. xxviiij. dist. Quicumq; sanè tacuerint, & susceperint manus impositionē, si postea ad nuptias peruenerint, à ministerio cessare debebunt.

69 Decimoquinto obijciunt quòd dixit Augustinus de Ciuit. Dei. lib. xv. cap. xvi. Continentiam ministrorum inter consilia numerādam. & habetur in c. Cum igitur. xxxv. q. i. per illud Apostoli primę Corinth. cap. vij. De Virginitate præceptum domini non habeo: consilium autem do. Et iuxta illud Ambrosij quod habetur in c. Integritas xxxij. q. i. Integritas corporis expetenda à nobis est; quā ego pro consilio suadeo, non pro imperio præcipio. Sola enim

70 uirginitas est, quæ suaderi potest, imperari nõ potest: res magis uoti, q̃ præcepti. Responde-
mus nemini ab ecclesia imperari uirginitatem aut continentiam. Quoniam sicut unicuique liberum est suscipere sacerdotium, sic unicuiq; est liberum uirginẽ esse aut continentẽ iuxta illud Deutero. xxiij. Si nolueris polliceri, absq; peccato eris: quod autẽ semel egressum est de labijs tuis, obseruabis & facies, sicut promissisti domino Deo tuo, & propria uoluntate, & ore locutus es. Ideo non sequitur, non decet sacerdotem uxorẽ ducere. ergo integritas imperatur, quia nemo cõpellitur, ut fiat sacerdos. Sicut non sequitur, non licet ei qui habet uxorẽ, illa repudiata aliam ducere. ergo quis uxorem ducere prohibetur: cum non repugnet, quod prius erat uoluntatis, postea fore necessitatis. Propterea Magnus Basilius sermone iij. Exercitationum seu de institutionibus monachorũ dixit. Siquidem desideramus secundũ similitudinẽ Dei carактерem animæ nostrę per puritatem à uitjs exornari, ut per hoc etiam uitæ nobis perpetuitas accedat, attendamus nobis ipsis, ne forte siquid promissione indignũ faciamus, in Ananiæ iudiciũ delabamur. Poterat quidẽ Ananias ab initio possessionẽ suam Deo non promittere. Verũ quoniam respectu ad humanã gloriam factõ possessionem quidem & opes suas per promissionẽ Deo consecrauit, ut homines eũ imitarentur ob magnificẽtiam,

NON ABROGANDO.

à condemnatione non recessit: & tantā cognō-
 uit contra seipsum indignationem; cuius exe-
 cutor Petrus erat, ut neque penitentiæ fores re-
 periret. Itaq; ante promissionē castæ uitæ licet
 uolenti iuxta id quod cōcessum & legitimum
 est ad uitæ consequentiam sibi congruā deue-
 nire, & seipsum nuptiarū coniugio cōmittere.
 Verū enim qui præoccupatus est ppter piā
 professionē custodire conuenit seipsum Deo,
 uelut sacra quædam Deo dicata donaria, ut ne
 sacrilegij crimen incurrat, si dicatū per profes-
 sionem Deo corpus rursus cōmunis uitæ mini-
 sterio sordidum faciat. Eodem tamen sermone
 cunctos adhortatur ut prudenter & cū exami-
 natione uoto se astringat, cum inquit. Adhor-
 71 tor, ut ne citra examinationem hoc faciat quis,
 ne inopinatis seipsum imittens certaminibus,
 deinceps impotens existens, ad resistendum in-
 gruentibus experimētis inueniatur, recurrens
 ad ea, à quibus egressus est, cū pudore & risu,
 cū animæ condemnatione rediens ad uitam, &
 multis scandalum fiens, & uitæ ac conuersatio-
 nis in Christo possibilitatē apud omnes suspe-
 ctam faciens; cuius periculū nostis omnes, qui
 euangelia legitis; in quibus ipsa diuina uox
 dixit. Expedit ipsi magis, ut suspendatur mola
 asinaria in collo eius, q̄ ut unum ex pusillis his
 per scandalum offendant. nō enim solum deser-
 toris condemnationi obnoxius erit, sed & inte-
 ritus eorum, qui ab ipso euersi sunt, Et si ratio-

DE COELIBATV SACER.

cinijs mentē fallentibus sibi ipsi persuadere uideatur, q̄ per bona opera inuitū se numen placaturum esse cōfidat, quod impossibile est. Idē prēclare docet Bernardus in Tract. De p̄cepto & dispensatione, his uerbis. Regula omni homini proponitur : imponitur nulli. prodest, si deuote suscipitur & tenetur: non tamen, si non suscipitur, obest. Quod autem in uoluntate est suscipientis, non in uoluntate proponentis, uoluntarium meritō dixerim, non necessarium. attamen hoc ipsum quod dico uoluntarium, si quis ex propria uoluntate semel admiserit, & promiserit deinceps tenendum; profecto in necessarium sibi ipse conuertit; nec iam liberum habet dimittere, quod ante tamen non suscipere liberum habuit. Ideoq; quod ex uoluntate suscepit, ex necessitate iam tenebit. quia omnino necesse est eū reddere uota sua, quæ distinxerunt labia sua, & ex ore suo aut condemnari iam, aut iustificari.

72 Decimosexto obijciunt decretum sextę Synodi, quo cauetur, ut presbyter uel diaconus, qui religionis causa uxore expulerit, excōmunicetur: si uerō in hoc perseuerauerit, deponatur. & habetur in c. Quoniam. xxxi. dist. Respondemus de græcis locutam synodum, quibus (ut diximus) legem pręscripsit : Quod in eodem decreto subiicitur his uerbis. Itē oportet eos, qui altari ministrant, in tēpore oblationis sanctorū continentes esse, ut à Deo possint

NON ABROGANDO.

consequi, q̄ suppliciter postulant. Potest etiam interpretari de sacerdotibus, qui de uxorū cōsensu promoti sunt, q̄ non debent abijcere uxores quo ad curam sollicitudinem & necessario-rū subministrationē, iuxta decretū Leonis ix. quod habetur ī c. omnino. xxxi. dist. his uerbis. Omnino confitemur nō licere Episcopo, presbytero, & diacono propriam uxorē causa religionis abijcere à cura sua; sed ut uictum & uestitum largiatur; sed non ut cum illa carnaliter ex more iaceat, sicut & sanctos apostolos egisse legimus, beato Paulo dicente. Nunquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi?

73 Decimoseptimo obijciunt non esse prudentis uouere, & se tāto oneri quod pauci ferre possunt astringere. iudæos dicere nihil agere aliud Christianos q̄ tradere filios & filias igni libidinis urendos, dum perpetuo eos addicunt cœlibatui, ac ueluti imolare idolo Moloch, igni scilicet cōcupiscentiæ traducendos; plures fore qui continentiam appetentes, sese exponunt grauissimis incontinentiæ periculis. Respōdemus cū Ambrosio, ergo nemo militet, ne aliquādo uincatur: nec pedis utatur obsequio, qui gradiendi periculum reformidat; nec oculi intendat officio, qui concupiscentiæ timet lapsum. hac certe ratione testāta nuncq̄ essent subeunda, nequis ē testō lapis delapsus nos offendat: nec fabricanda arma; nam pleriq; gladio periere.

DE COELIBATV SACER.

Sed nec sumendus ad sedandam famem, cibus;
 nonnulli enim faucibus obstructis interiere. nā
 & quidā acino, alius uerò pilo strangulatus est.
 Sed & in ipsum Deum hæc noxa perueniret,
 si huiusmodi querela locum habeat: qui & præ
 cepta tulit: in quibus offendimus omnes: & ele
 menta creauit; quorū pestilens afflatus multā
 74 hominū millia ad interitum perducit. Vouen
 tibus autem cum Augustino dicamus. Non te
 uouisse poeniteat: imino gaude iam tibi non li
 cere, quod cū tuo detrimento licuisset. felix ne
 cessitas, quæ ad meliora cōpellit. Quòd autem
 pauci id oneris ferre possint, id est quia pauci
 uolunt. Sat est ut possint qui uoluerint, qui il
 lud à Deo postulauerint, qui ad id uitæ genus
 se addixerint. nec carnis stimulus aut pugna il
 la continua damnanda, cum præmia proposita
 sint legitimè certātibus: & quo diuturnior est
 pugna, insignior est uictoria.

Nec sibi blandiantur sacerdotes concubinarij, q
 non uiolent uotum, sed duntaxat, si acceperint
 uxores, ex eo q uotū non sit de his quæ à Deo
 præcepta sunt, ad quæ quis astringitur diuino
 mādato. quoniam & de his quæ alias præcepta
 sunt, uotum fieri potest: sicut habetur Gene.
 cap. xxviiij. de Iacob; qui post scalā, & angelo
 rum ascendentium & descendentium uisionē,
 post plura quæ pie locutus est, uotū uouit his
 uerbis. Si fuerit dominus mecum; & custodie
 rit me in uia, per quā ambulo; & dederit mihi

NON ABROGANDO.

panem ad uescendum, & indumentum ad induendum; reuersusq; fuero ad domum patris mei, erit mihi dominus in Deum &c. Queniam admodum etiam iuramentū præstatur in his, ad quæ quis aliter tenetur; cum quis iurat de restituendo depositum aut mutuam pecuniam, & testis de ueritate dicenda,

75 Decimo octauo obijciunt canonē xvi. Chalcedonē. concilij & habetur in c. si qua uirgo. xxvij. q. i. in quo postq; dixerat Virginem quæ se domino Deo consecrauit, similiter & monachum non licere nuptialia iura contrahere. qd si hoc inuenti fuerint perpetrantes, ex cōmuni centur. subiicitur. Confitentibus autē decreuimus, ut habeat authoritatem eiusdem loci Episcopus misericordiam humanitatemq; elargiri. uidetur enim saltem dispensatiue & uirginē sacram, & monachū posse in coniugio permanere. Respondemus canonū interpretes id exponere non de dispensatione, sed Episcopū misericordiam & humanitatem elargiri posse in relaxatione poenæ, uel mitiori reconciliatione.

76 Decimo nono citant Cyprianum, quē aiunt suadere ut mulieres nubant, quæ non seruant promissam castitatem. cuius uerba hæc sunt lib. i. epistola xi. Si autem perseverare nolunt aut non possunt, melius est, ut nubant, quàm in ignem delitijs suis cadant. Respōdemus Cyprianum locutum fuisse de his uirginibus, quæ statum suū continenter & firmiter tenere de-

DE COELIBATV SACER.

creuerunt, de quibus consultus fuerat; non de his, quæ castitatem uouissent; quas teneri ad uoti obseruationem ipsemet comprobauit pluribus testimonijs ueteris & noui testamenti, lib. iij. ad Quirinum. cap. xxx. Diuersa enim sunt propositum uirginitatis habere, & uotû castitatis emittere: propositum mutari potest: uotum, potissimû cum solenne est, nequaquã.

- 77 Vigesimo obijciunt illud Toletan. concilij cum dicitur, Tolerabilius esse stultæ promissio nis uota reijcere, q̃ per inutilium promissorû custodiam, criminum implere niensuram. & habetur in c. si publicis. xxij. q. iij. Item illud Ambrosij lib. primo Officiorum, quo dicitur. Est etiam cõtra officium nonnunquã promissum soluere. propterea dānatur Herodes, qui cum iurasset se daturum quicquid postularet Herodiadis filia, caput Ioānis præstitit, ne promissum negaret. Et habetur in c. Est etiā. xxij. q. iij. & excusatur Dauid q̃ ad preces Abigail prudentis mulieris abstinuit à cede & direptione bonorum Nabal: quod tamen prius iurauerat. & habetur in c. Quod Dauid. ca. ca. & q. Cum igitur plures stulte & incõsulte uoueant continentiam, quam postea seruare nequeunt, uidetur eis licere à promissis resilire, & uxore ducere: ut scortationes, incestus & alia flagitia euitentur.
- 78 Respondemus Toletan. concilium & alia iura quæ citauimus, sensisse de illicitis promissis, quæ sine dispendio æternæ salutis

NON ABROGANDO.

seruari non possunt. At seruare castitatem nō recidit in detrimentum salutis æternæ. immo tutior est uia ad eam consequendam. Quapropter etiam qui inconsultè promississet seruare teneretur : nec excuset excusationes in peccatis, q̃ continere nō possit. quoniam nō potest, quia non uult. uelit, & poterit,

- 79 Vigesimo primo obijciunt, si ex inedia uitæ periculum immineret, liceret ieiunium soluere : cur & sacerdoti si ex ueneris abstinencia (quod fieri potest) in aduersam incideret ualitudinem, cui mederi non possit nisi ex usu ueneris, non licebit uxorem ducere? cum hæc uiri & mulieris coniunctio peccato careat. Licere autem propter uitæ periculum ieiunium soluere exemplum habemus de Spiridone Cyprio
- 80 Episcopo lib. j. cap. x. Tripart. hist. qui cum instante iam quadragesima amicus ad eū ex itinere diuertisset, quibus diebus consueuerat cū suis continuare ieiunia, & die certo comedere, uidens peregrinū ualde defectum, nedum soluit ieiunium, sed etiam carnes suillas, cum nil aliud domi haberet reconditum, cum eo comedit: ne ille qui cibo egebat, recusaret quadragesimæ tempore carnes comedere, & fame periret. Quod si id licuit Spiridoni pro alterius salute ; multo magis licere debet uti Venere pro suimet conseruatione. Respondemus non admittendum, uitæ periculum posse imminere ex Veneris abstinencia : nec recte comparari

DE COELIBATV SACER.

cibi, & Veneris abſtinentiam, cum hæc ad ſpeciei, illa ad indiuidui conſeruatiõem à natura animantibus ſit tributa.

NON ABROGANDVM DECRE- TVM COELIBATVS.

§. Cum tot ſacrorum conciliorum, tot ſanctiſſimorum patrũ testimonijs, tot inſuper rationibus & argumentis ſatis perſpicuum ſit rite eſſe latam legem cęlibatus ſacerdotum, cumq; ſatis conſtet q̃ ſint aduerſariorum rationes infirmæ, qui legem inuolidam, & impoſſibilem eius obſeruatiõem aſſerere nituntur, non deſunt tamẽ qui media quadam uia incedere uolentes in ea ſint ſententia, q̃ cum in tanto ſacerdotum numero rari admodum ſint, qui caſte uiuant, complures autem inueniantur qui palam cõcubinas habeant, aut ſecretis libidinibus contaminentur, unde & diuina myſteria cum minore q̃ par ſit reuerentia contrectantur, & ob uitam rectorum eccleſiæ probroſam, contemnuntur à populo eorum doctrina, ludibrioq; habeatur eccleſiaſticus ordo, eccleſiam poſſe & debere antiquata priori lege ſtatuerẽ, ut qui uellent ex ſacerdotibus permanere nuptiarum immunes, permetterentur uti libertate, degerent ſolitarij atque ſingulares, & ſine coniugis conſortio. Qui uerò fruſtra tentatis remedijs uincere carnis rebellionẽ non poſſent, permetterentur etiam poſt ordinationem ducere uxorem, cum qua caſte uiuerent; & quã haberent
pro

NON ABROGANDO.

pro remedio suæ infirmitatis, non ad uoluptatem. Culpantes tamen eos qui priuata auctoritate spreto legis præscripto & ecclesiæ auctoritate id præsumpsere, suam assertionem exemplo confirmantes; cōmutasse ecclesiam nocturnas uigilias cum ieiunio diurno, & uespertinā refectiōem cum meridiana propter scandala & hominis imbecillitatem: cōlibatum nō esse necessarium ad salutem: potuisse à græcis per desuetudinem antiquari legem, cur nō possent latini ecclesiæ auctoritate cōsueuisse ecclesiam etiam bonas leges pro rerum & temporū momentis mutare, cū maxime quæ utiles fuere ad detrimentum uergere deprehendantur, & eo careant effectu, propter quæ sunt constitutæ.

82 His fauere uidetur sanctus Thomas secūda secunde. q. lxxxvii. ar. xi. cū fatetur continentie uotum non essentialiter ordini sacerdotali annexum, ab ecclesia indiētum ab eadē ecclesia tolli posse, quemadmodum Lateranē. concilium sustulit prohibitionem iungendi se matrimonio his qui consanguinei uel affines fuissent quinto sexto aut septimo gradu. c. Nō debet. De consang. & affi.

Abbas etiam Siculus insignis canonum interpres huic sententiæ subscripsit in c. Cum olim. De cleri. coniug. his uerbis. Credo pro bono & salute animarum, q̄ esset salubre statutum ut uolentes continere & magis mereri, relinquerentur uoluntati eorum: non uolentes autem con-

DE COELIBATV SACER.

tinere, possent contrahere. quia experientia docente contrarius prorsus effectus sequitur ex illa lege continentiae; cum hodie nō uiuant spiritaliter, nec sint mundi; sed maculentur illicito coitu cum eorum grauissimo peccato, ubi cū propria uxore esset castitas, c. Nicena. xxxi. dist. Vnde deberet ecclesia facere quod bonus medicus, ut si medicina experientia docēte magis officit q̄ profit, eam tollat. Cui consensit & Pius. ij. Pont. si Platinæ credimus.

- 83 Accedit q̄ non pugnat coniugium cū sacerdotio: quoniam non solum cum uir consentiente uxore ingreditur religionem, etsi teneatur & ipsa castitatem seruare aut profiteri, uxor tamen manet, cum uinculum sola morte dissoluitur: Quin potius est dare casum etiam in occidentali ecclesia, in quo maritus sacerdos tenetur reddere debitum uxori; quando scilicet maritus inuita uxore sacros susciperet ordines, de quo in c. Verum. De conuer. coniug. tunc enim characterem reciperet, & fieret uerus sacerdos, maneret tamen matrimonium, & uxori repetenti teneretur adhærere, & debitū reddere, nec enim sacri ordines matrimonium dirimunt, nisi cū prius suscipiuntur. Potest etiā
- 84 quis esse monachus sua consentiente uxore, & tamen cōpelli uxori adhærere, cū scilicet uir de uxoris licentia religionem ingreditur, ipsa non profitente castitatē: factus est enim uerus monachus: & licet uxor, q̄ dando licentiam serui-

NON ABROGANDO.

tuti renunciauerit, illum repetere non possit; Episcopus tamen ex officio iure poterit monachum de monasterio abductum uxori restituere, ex doctorum sententia in c. Cum olim. De cleri. coniug. Quod etsi mirum uidetur, cōmuni tamen sententia receptum. Illum autem fore uerum monachum colligimus ex eo, quod mortua uxore ad monasterium redire compellitur; & si cum alia contraheret, esset separandus, ut statuit Urbanus iij. & habetur in c. Ex parte. De conuer. coniug. Nisi enim uerus monachus foret, minime dissolueretur secundum matrimonium.

Nobis placere non potest hæc sententia: nec enim in controuersijs religionis & fidei diuidere aut moderari debemus sententias, quemadmodū arbitri aliquid utrique parti cōdonantes, ut hi facere uidentur, qui ueræ & antiquæ religionis cultoribus concedunt id nequaquā licere priuata autoritate & quandiu extat lex coelibatus: aduersarijs uerò propter publica q̄ pretextunt scandala, & animarum periculum nutari posse, atque debere etiam quoad eos qui in sacri characteris susceptione uotum emisere. Nobis autem uidetur neutrum cōcedendum, quoniam & si arbitramur ecclesiam antiquata coelibatus lege posse decernere, ne in posterum à promouendis continentia uotū exigatur, quo fieret, ut non peccarent sacerdotes qui uxores ducerent. Non tamē id statuendum putamus, cum

DE COELIBATV SACER.

illæ eēdem uigeant rationes, propter quas indi-
 cta fuit lex cēl. batus, quibus recepta, & quibus
 per tot secula usu cōprobata. non enim coniu-
 gio distrahendi sunt sacerdotes à diuinarum re-
 rum contemplatione, nō à iugi altaris ministe-
 rio; non indulgēdæ uoluptates, quæ impuros
 ac immundos eos reddant, non trahendi ad se-
 cularia negocia ut augeant patrimonium, & fi-
 lijs thesaurizent; non danda occasio dilapidan-
 di Ecclesiæ bona; non confundendi cū ecclesiæ
 periculo clericorum & laicorum ordines, quod
 esset omnes ad seculare uitam traducere: quę
 potiores causæ fuere condendæ legis cēlibatus.

- 86 Nec ideo mala lex, q̄ multi sint præuaricato-
 res, non ideo abroganda q̄ à pluribus uioletur,
 quoniam omnes ferè leges eadem ratione abo-
 lendę forent; eadem ratione tollenda omnia iu-
 dicia, q̄ legum multi sint præuaricatores, q̄ le-
 gibus, quæ factæ sunt ut mali puniantur, & bo-
 ni in pace uiuant, iniusti iudices abutantur, iu-
 stos & infontes sæpe condemnando, & noxios
 absoluendo. Nec enim uinum malum est, q̄ eo
 87 plures ebrij fiant. proinde cum Augustino ad
 Publicolam dicere possumus. Absit ut ea quæ
 propter bonum & licitum facimus, siquid pro-
 pter hoc præter nostram uoluntatem cuiquā
 mali acciderit, nobis imputetur. alioqui non
 plantanda arbor, ne quis in ea se suspendat, nec
 fenestra facienda, nequis ex ea se præcipitet, &
 habetur in c. De occidendis xxij. q. v. non igi-

NON ABROGANDO.

tur imputandum legi, q̄ mala sit, q̄ ex illius præuaricatione plura sequantur scandala, sed illius transgressioni. Quòd si dicatur ad ea quæ raro eueniunt, iura non respicere; raro autem accidit, q̄ quis ex arbore se suspendat, è fenestra se præcipitet, aut uino se inebriet. at uero accidit sæpius, ut sacerdotes sint incontinentes impuri scortatores & adulteri. Ferenda igitur noua lex, quæ his occurrat malis, & coelibatus lex abroganda, q̄ inutilis sit; q̄ laqueum iniiciat; q̄ minime obseruetur. Respondemus id non recte colligi, quoniam si legis transgressio iusta esset causa legis abrogandæ, daretur improbis occasio optimam quanq; legem transgrediendi, ut eo leuarentur onere, opusq; foret cunctas leges abrogare, quæ ad bene beateque uiuendum sunt institutæ. At (inquiunt) abroganda lex, q̄ pariat infinita scandala, peccata & corruptelam publicorum morum. Itē abrogandę leges cum uergunt in detrimentum reipublicæ. c. Suggestum. De decimis. Sed hæc obiectio facile diluitur ex eo q̄ non leges bonæ in detrimentum uergunt reipublicæ, non scandala pariunt, non corruptelam publicorū morum; sed earum contemptus & transgressio; tollenda itaque transgressio non ipsa lex; quæ mala huiusmodi uetat, & punit. Quod uero aiunt sublata lege cēlibatus & permissio coniugio, quod aduersus stimulum carnis est saluberrium remedium, omnis illiciti concubitus

DE COELIBATV SACER.

89 occasionem tolli, cōsulendum igitur permissō coniugio imbecillitati humanæ, refelli facile potest, q̄ nec eo securi essemus tolli omnem libidinem. Videmus enim innumeros coniugatos non sua contentos uxore, alienas appetere, (ut sunt furtivæ aquæ dulciores) concubinas alere, & ad varia libidinum genera delabi. nec tamē tollendum coniugium ut minus peccent homines, q̄ adulterium graue sit delictum.

Nec admittimus quidem quod dixit Abbas Siculus, tollendam cēlibatus legem, q̄ magis officiat q̄ profit, ad medici imitationem, qui à pharimaco abstinet propinando, cū experientia didicit
90 illud magis obesse q̄ prodesse. Quoniam nil obest lex cēlibatus sed iuuat & prodest; obest
91 autem eius transgressio. Imitandi sunt peritiores medici, qui ægrotis persuadere conantur, ut medicinam recipiant, receptam retinere nitantur, nec abiiciant, etiam si nauseam faceret; quam si ad primum aut secundum stomachi motum impatiens turbationis euomuerit, nec retinere conatus fuerit, nō medici culpa est sed ægroti, si medicina sua careat uirtute, & ipse deterius se habeat.

92 De sancto autem Thoma dicimus quòd & si asseruerit tollere ecclesiam posse cœlibatus legem, quod nec ipsi quidem negamus: non tamen persuasit tollendam, & indulgendum coniugium constitutis in sacris. Quauis autem si coniugatus inuita uxore fiat sacerdos aut mo-

NON ABROGANDO.

nachus teneatur uxori debitum reddere, rite tamen administrare non poterit, & carebit, ni perperam fiat, usu & executione ordinis. quia pugnare inter se videntur coniugalis coniunctio & sacerdotium.

- 93 Postquam differuimus q̄ non licet, q̄ non decet, q̄ non expedit legem coelibatus sacerdotum abrogare, cōsequens est ut quæramus; an, si adsiturgens necessitas aut utilitas, liceat speciali quodam casu cum aliquibus super huiusmodi uoto dispensare. Pro cuius quæsitæ respōsione præmittendum q̄ in his, quæ sunt semper & omni casu bona, nulla fieri potest dispensatio; qualia sunt primæ tabulæ diuinæ legis præcepta, quales & articuli fidei; de quibus Leo magnus censuit, q̄ nulla possunt ratione conuelli, & habetur in c. Sicut. xiiij. dist. In his etiam quæ semper & omni casu sunt mala nullatenus dispensandum, nec præcipienti obediendum: & ea sunt de quibus dixit Philosophus iij. Æthi. ad quæ homo cogi non debet, sed magis moriendū patiendo durissima, ut eius uerbis utamur, In medijs autem quæ sui natura indifferentia sunt, ad bonum & malum moris; uel quæ cōmuniter mala sunt, sed aliquo casu expediunt, superioris auctoritate quod prius illicitum fuit, licitum redditur contra iuris rigorem dispensando; non minus q̄ in his quæ sui natura nec bona sunt, nec mala, sed dūtaxat illicita, quia prohibita; quomodo esus ligni iu

DE COELIBATV SACER.

medio paradisi Adæ fuit illicitus.

Secundo præmittendum est, ius naturale dispensationem à Deo recipere, & ab ecclesia declarationem seu interpretationem, non in fine siue intentione: quoniam finis operis honestum est & bonum; contra quem nemo dispensare potest, cum nec Deus ipse dispense, ut quid mala fiat intentione, minusq; q̃ propter malum fiat. quoniam id esset contra seipsum dispensare, & sibi ipsi opus suum aduersaretur. proinde non dispensauit q̃ Israelitæ in exitu Ægypti furtum cõmitterent, q̃ furtum sit contrectatio rei alienæ inuito domino ex auaritiæ libidine, quod est turpissimum: sed dispensauit Deus de actu separato à fine malo, & per consequens a specie & natura furti iungendo illud fini bono. Cum enim ipse omnium sit dominus, potuit Ægyptiorum bona in filios Israel transferre, qui non cõmiserunt furtum res alienas subripiendo, sed ministerium præstiterunt, ut dixit Augustinus in lib. Questionum Exodi. Simili modo in præcepto Abrahæ de occidendo filium, præceptum Non occides, non habuit dispensationem ex parte finis habentis speciem peccati, q̃ scilicet quis innocens nedum filius feruescente ira ad uindictam occideretur: sed dispensatum fuit à Deo ad alium finem; qui fuit probatio obedientiæ, quæ posteris foret exemplo; & ut foret figura sacrificij, quo pater obtulit filium suū pro humani generis redem-

NON ABROGANDO.

ptione. Hinc sanctus Thomas, Albertus, & Bonaventura qui & alia posuerunt exempla, dixerunt hanc fore causam, quod in preceptis decalogi in quibus potest fieri hæc separatio, quæ sunt præcepta secundæ tabulæ, quæ ad proximi dilectionem diriguntur, diuina sit dispensatio, & ab ecclesia diuinæ mentis interpretatio; secus in primæ tabulæ præceptis; quæ immediate ordinem ad Deum respiciunt.

Tertio præmittendum est, quod quemadmodum naturali iure diuinoque; præcepto uotum quis implere tenetur, eodem iure naturali & diuino astringitur parere superioris mandato; quodque; cum dispensatur in aliqua humana lege, non fit ut humanæ legi non pareatur, quod est contra legem naturæ & diuinum mandatum: sed fit, ut quod erat lex, hoc casu non sit lex sublato legis uinculo. quo etiam modo superioris auctoritate dispensatur in uoto, ut quod sub eo continebatur, non amplius contineatur, in quantum decernitur hoc casu non adesse congruam materiam uoti. Et fuit sententia sancti Thomæ secunda secunda. q. lxxxviii. ar. x.

Quarto præmittitur, quod maior est auctoritas summi Pontificis in his quæ sunt supererogationis, quam prælati regularis in sibi subiectos in his, quæ non sunt de necessitate suæ perfectionis; cum rationi congruat esse in ecclesia aliquem loco Christi, qui uniuersitatis & singulorum periculis possit occurrere; alias non plene

DE COELIBATV SACER.

prouidisset Deus ecclesiæ suæ, de qua dixit in figura synagogæ, Quid potui facere Vineæ meæ & non feci? Esaie. v. Et si non liceret dispensare cum adest causa quod institutum est propter charitatem, contra charitatem sustineretur, quod improbat D. Bernar. in lib. De precep. & dispen.

95

Ex his colligitur, quod cū continentia ipsis, qui uouerunt non ex his sit quæ semper bona sunt, aut ex his quæ semper mala & omni casu, cumq; sit dare casum, in quo eius observatio contra charitatem esset, conueniret & deceret, ut si is qui suprema fungitur potestate intellexerit magis expedire Ecclesiæ quempiam nubere, qui continentiam uouisset, quàm seruare castitatem, cum eo possit & debeat dispensare, ut nubat. Proinde pro pace concilianda, ardente bello in quo multorum Strages imminet, aut etiam conseruanda, pro conuersione magni Regis & regni sui ad fidem, & similibus causis poterit etiam cum monacho dispensare. Quis enim ambigat magis ecclesiæ expedire bella sedari, conseruari pacem, Regem aut Reginam cum uniuerso populo ad fidem conuerti; quàm monachum unum, aut monialem perpetuam seruare castitatem? & qui contrarium censeret, necesse foret fateri in errorem lapsos & perperam egisse Rom. Pontifices, qui quandoq; dispensarunt, ut Celestinus in. cum Constantia Rogerij Siciliæ regis filia Federi-

96

NON ABROGANDO.

ci iij. matre ut Alexander iij. qui Venetijs exi-
stens pro reparanda Iustiniana familia cū mo-
nacho dispensauit, & alij Pontifices cum Ra-
miro Aragonum, & Ioanne Norho Portugal-
lię regibus.

97

Sed affert difficultatem Innocentię iij. de-
cretum, quod habetur in c. Cum ad monaste-
rium. De statu regul. cum rescribens Abbati
& conuentui Sublaceñ. inquit. Abdicatio pro-
prietatis sicut & custodia castitatis, adeo est
annexa regulę monachali; ut contra eam nec
summus Pontifex possit licentiam indulgere.
quę secutus sanctus Thomas secunda secundę
q. lxxxvij. ar. ij. dixit, quod quoniam continen-
tię uotum ex ecclesię statuto, non autem essen-
tialiter annexum est ordini sacro; in uoto con-
tinentię posset ecclesia dispensare, etiam si so-
lenne fuerit per sacri ordinis receptionem. Nō
posse autem cū monacho dispensare quoniam
essentiale statui religionis, per quem homo ab-
renunciavit seculo, totaliter Dei seruitio man-
cipatus, quod non potest stare cum matrimo-
nio, in quo incumbit necessitas procurandę uxo-
ris, prolis, & familię iuxta illud Apostoli pri-
mę Corinth. cap. vij. quod qui est cum uxore,
solicitus est quę sunt mundi. Sed hunc nodum
soluunt sacrorum canonum professores in d. c.
Cum ad monasterium. q̄ et si Rom. Pontifex
non possit dispensare cum monacho, quod eo
monacho existente ducat uxorem, quod mo-

DE COELIBATV SACER.

nachatui essentialiter annexa sit cōtinentia & paupertas; potest tamen facere de monacho non monachum; eum, qui monachus est, absol uendo à religionis uoto; quod est obedientiæ paupertatis, & castitatis, quo casu nō dicemus monachum posse uxorem ducere; sed eū, qui fuit monachus. Et est simile ac si diceremus pa ries albus illustratus lumine non potest nō dis gregare uisum; q̄ albedini tanquam proprie tas inseparabilis sit uisus disgregatio. & ferrum candens non potest non adurere & non calefa cere; & tamen deleta à pariete albedine non amplius uisum disgregabit; nec ferrum igni tum postquā erit refrigeratum aduret, nec calefaciet. Sicut & seruus cum seruus fuerit, ge rere magistratum non potest; donatus liberta te potest. Sic cum quæ essentialia sunt mona chatui, essentialia nō sint personę existenti mo nacho, separari unum ab alio poterit; quod nō credimus fore contra mentem Innocentij & sancti Thomę. Sed eo modo interpretandam eorum sententiam: cum uerisimile nō sit Inno centium ignorasse factum Celestini sui nullo intermedio predecessoris; quod omnibus inno tescebat, de Cōstantia scilicet moniali Rogerij regis filia matrimonio copulata Henrico. vj.

Quod si quis dixerit, nulla erit ergo differentia in ter monachos, & habentes sacros ordines, quos ea ratione disiunxit sanctus Thom. quòd huic non sit essentialē, illi uero sit. Respondemus q̄

NON ABROGANDO.

imò magna est differentia; quoniam monacho non licet, nisi definat monachus esse, ordinato licet ipso retinente ordines, & si eorum, ca
reat executione.

98 Sed alia adhuc occurrit hesitatio, si Rom. Pontifex potest casu aliquo dirimere matrimonium spirituale religiosi faciendo eum de monacho non monachum, & habilem constituturum ad coniugium; uideretur per locum à maiori posse etiam carnale coniugium dirimere, etiam carnis cōmixtione confirmatum. cum difficilius destruantur spiritualia, quàm corporalia. Et propterea cum sepius dirimat coniugium spirituale, quod est inter Episcopum & Ecclesiam translatione, cessione, aut depositione, illum à uinculo, quo ecclesię tenebatur, absoluen-
do ex sententia Inno. iij. quę habetur in c. Inter corporalia. De translat. prælat. uidetur etiam dirimere posse carnale coniugium. Respondetur diuersam fore utriusque rationem. quoniam in carnali matrimonio, quod est Ecclesię sacramentum, quis non solum Deo obligatur, sed etiam homini: quia non habent coniuges sui corporis potestatem. In uoto autem quis soli Deo obligatur: quam obligationem remittere potest eius Vicarius, cuius idem est tribunal cū Christo. c. ij. c. Quanto. De translat. prælat. Propterea collectio non fit per locum à maiori, sed à minori affirmatiue, quę infirma est collectio & nullius roboris: cum duplex

DE COELIBATV SACER.

uinculum magis astringar, q̄ unicum. Quòd si quis dixerit, etiam religiosus Deo & homini obligatur, quādo in professione pollicetur obedientiam superiori suo, tradens se ei quodāmodo in seruitutem. Respondetur, q̄ religiosus se tradit in seruitutem non huius uel illius hominis, sed superioris sui recipientis uice Dei obligationem. hinc est, quòd Abbate seu superiore uita functo, aut dignitate amoto, non soluitur eius uinculum: sed manet quousque uiuit; aut is, qui uices Dei gerit in terris, cum absoluerit. Maritus autem uel uxor huic uel illi particulariter alligantur, quod uinculum sola morte dissoluitur.

Quòd etsi hæc potior uideatur sententia, Romanum scilicet Pontificem ex graui & urgente causa dispensare posse cum approbatę religionis professio; ut uxorem ducere possit: non tamen putamus cum his dispensandum; qui auctores fuere schismatis, ne eisdem aut alijs ansam tribuamus importunius petendi abolitionem legis cēlibatus: cum minus indignè statui posset non exigendam in susceptione sacerdotij, aut regularis habitus promissionem perpetuę continentię, quā cum his dispensare, qui se uoto astrinxerunt; inducti etiam alia ratione, quoniam etsi parcendum sit multitudini, cum sine scandalo poenis debitis affici non potest ex sententia Augustini ad Bonifacium, & habetur in c. Vt constitueretur. l. dist. & in c.

NON ABROGANDO.

Infideles xxij. q. iij. authores tantum delicti,
& ij quos magis causam delicti esse constiterit,
puniendi sunt. c. latores. De cleri, excom. mi-
nistra.

Ex his igitur, quæ disseruimus satis perspicuè con-
stare credimus Virginitatis, continentię mari-
talis, & Coelibatus dignitatem; iustissimisque
causis, ausim dicere & necessarijs ab ecclesia
exigi perpetuum Coelibatum à promouendis
ad sacros ordines: eisdemq; de causis non abro-
gandam legem à tot sanctissimis Pontificibus,
à tot sacratissimis concilijs promulgatam. &
quàm infirmę sint rationes, quibus aduersarij
suū errorem stabilire conantur. Gratias itaq;
agimus omnipotenti Deo; qui nos ad finem
huius laboris perducere dignatus est; cui ho-
nor, & gloria in sempiterna secula.

¶ Impressum Venetijs.

M. D. LIIII.

ADJUTANT GENERAL

JOHN W. BROWN
ADJUTANT GENERAL
U. S. ARMY
1864

JOHN W. BROWN
ADJUTANT GENERAL
U. S. ARMY
1864

JOHN W. BROWN
ADJUTANT GENERAL
U. S. ARMY
1864

JOHN W. BROWN
ADJUTANT GENERAL
U. S. ARMY
1864

JOHN W. BROWN

JULY 1864